

OOSTVLAAMSE ZANTEN

TWEEMAANDELIJKS ALGEMEEN TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSKUNDE

ORGAAN VAN DE KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

van de dienst voor volkskundige enquêtes in Vlaanderen
en van het internationaal studiekomitee voor ommegangsreuzen

Redaktie : Lic. Renaat van der Linden, Godveerdegemstraat 15, B 9620 Zottegem

Redaktieleden : Maurits Broeckhove, Lic. Marcel Daem,

Dr. René Haeseryn, A. Gaston Homblé.

Ruil en Recensiedienst : A.G. Homblé, Bibliotheek, Kraanlei 65, B-9000 Gent.

Alle stortingen op postrek. nr. 000-0096946-43, Bond Oostvlaamse Volkskundigen, Gent

Prijs : 90 F

INHOUD

- 171 Lea VAN DIJK - VANHOOREN. De K van Kant, de K van Kunst te Brugge
177 Gerrit van BETSBRUGGE. Jeneverstokerijen en veestapel te Deinze 1770
Vergelijkingsnormen.
178 Marc DE PUYDT & Renaat VAN DER LINDEN. Prijsvraag A. De Cockfonds 84
179 Renaat VAN DER LINDEN. Huwelijks- en Geboortelijst. Geboorte & Reklame

BONDSNIEUWS

- 173 Marc DE PUYDT. Hilda PINTELON. Renaat VAN DER LINDEN. Jaarverslag
1981. Begroting 81-82. Gouwdag te Lokeren.
186 C.V. TREFOIS & R. VAN DER LINDEN. In Memoriam André Vyncke

VOLKSKUNDIGE ENQUETES IN VLAANDEREN

- 187 Heidi DE BRUYNE & Renaat VAN DER LINDEN. Algemeen overzicht van
een eeuw geboortegrafiek

BOEKBESPREKING

- 170 Marcel VAN DAMME. De Oudenaardse Reuzen. Marcel Daem.
184 Nederlandse Volkskundige Bibliografie. Deel XXIX en Deel XXX.
Leo SIPS. Vlaamse literaire tijdschriften. (1850-1960)
185 Ludwine DEPRAETERE. Brugse Almanakken. Renaat van der Linden.

Marcel VAM DAMME, De Oudenaardse reuzen.

Oudenaarde, Historische uitgaven, 1980, Reeks Aldenardiana, nr. 1, 39 blz., Ill. 100 F.

Marcel van Damme, tijdelijk in dienst van de V.V.V. Oudenaarde, heeft onder impuls en leiding van stadsarchivaris Mevr. M.J. Tulleken, geschreven over de reuzen van de Oudenaardse fusiegemeenten. Hierbij betrachtte hij zoveel mogelijk vulgariserend te blijven, door de mensen zelf te laten vertellen over hun reuzen.

De opkomst van talrijke reuzen en reuzenfamilies in het Oudenaards gebied in de jongste jaren is toe te schrijven aan de idee van de kermisvieringen, optochten en de fiertels meer aantrekkelijkheid te geven. Er is een tweede factor nl. het beoefenen van de mandenvlechterij in de streek.

Marcel Van Damme wijdt een woordje aan Oudenaarde en het reuzenvlechten (blz. 7-8). Het vlechten van reuzenkevis kan men beschouwen als een specialiteit in het mandenvlechten. De reuzenvlechter, A. De Meulemeester in Welden kent alle soorten wijmen en waarvoor ze best geschikt zijn, alsook de kneep voor het vlechten van een reuzenkevie. Een foto in het boek illustreert de man aan het reuzenvlechten.

Volgende lokaliteiten worden behandeld (blz. 9-29): Bevere; Ename; Eine feestcomité, Eine Den Doorn, Heurne, Leupegem feestcomité, Leupegemstraat, G. Lobertstraat, Mater, Nederename, Oudenaarde N.C.M.V., Oudenaarde Noordenwijk, Volkegem, met een beschrijving van: ontstaan, optreden, naamverklaring, constructie, eigenaar, type. Interessante lectuur met heel wat bijzonderheden die enkel door een plaatselijk onderzoek te achterhalen zijn.

Drie reuzendokumenten (blz. 31-34) bieden een kijkje op officiële documenten die met een reuzenhuwelijk gepaard gaan: huwelijksaankondiging, akte des huwelijks, inschrijving huwelijksregister, rechten en plichten in tien geboden voorgelezen tijdens huwelijksplechtigheid (Reuzen Ename, 1958).

Een schilderij van Ernest Vanden Driessche, de Einse reuzen, sluit de rubriek reuzen en kunst (blz. 35). Een overzichtelijke tabel vult het boek aan met gegevens: lokaliteit; naam van de reus, reuzin, reuzenkind; bestaan of verdwijning; typologie; grondstoffen constructie kevie. De bezinning rond het thema verleden en toekomst van de Oudenaardse reuzen (blz. 37) klinkt min optimistisch. Oudenaarde telde in de 20ste eeuw eenendertig reuzen waarvan er nog zeventien in leven zijn. Het voortbestaan van de reuzen dankt men hoofdzakelijk aan enkelingen uit een feestcomité of buurt, wiens volharding het mogelijk maakt een reuzentraditie in stand te houden. Reuzen zijn aangewezen op menselijke hulp: liefde en onderhoud. Verdwijnen deze factoren uit stad, gemeente of buurt, dan gaan reuzen langzaam de weg op der vergetelheid of worden ze aan een andere gemeenschap toevertrouwd of verkocht.

De manier waarop de auteur het bronnenonderzoek deed, noemen we echt veldwerk. Het is niet gemakkelijk uit de mond van de mensen iets te vernemen dat een halve of kwart eeuw achter de rug ligt. Een lokaal archief over reuzen bezitten de meeste comités ook niet. Al deze moeilijkheden heeft Marcel Van Damme weten te overbruggen. Zijn betrachting «schrijven voor het volk over iets van het volk» heeft de auteur ten volle bereikt.

Ten slotte willen we nog onderstrepen dat Oudenaardse reuzen rijk geïllustreerd is. Drukkerij Vandeveldde zorgde voor de grafische verzorging die voldoening schenkt. Mevr. M.J. Tulleken, stadsarchivaris en lic. hist. Marga Bonte, verdienen ook een lofwoord voor de aanmoediging die de auteur van hen genoot, alsmede voor de supervisie van zijn studie. Marcel Van Damme verdient onze bijzondere waardering.

Marcel Daem.

De K van Kant, de K van Kunst te Brugge.

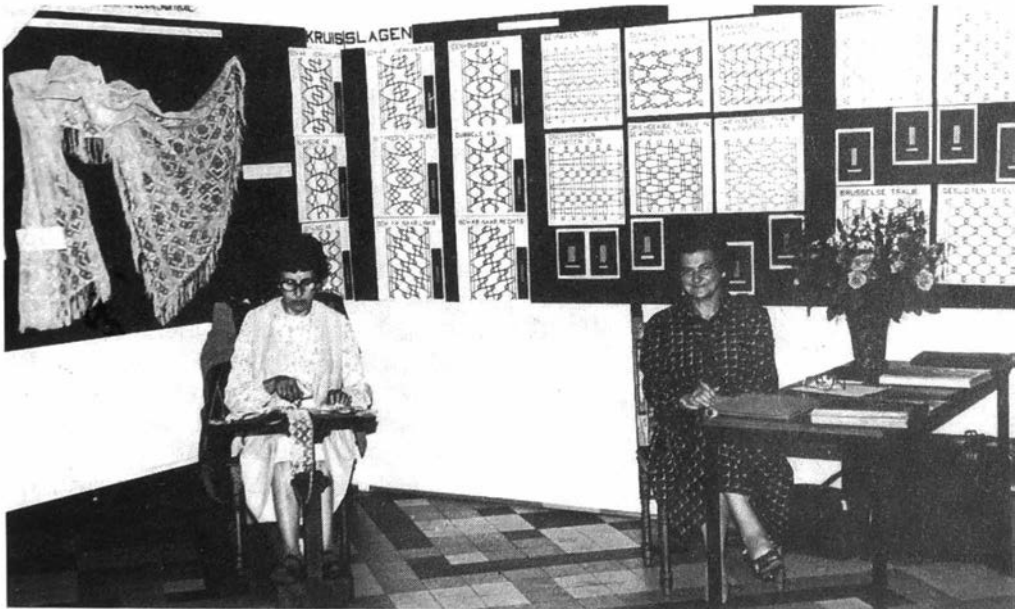
Op 18, 19 en 20 september 1981 was het Provinciaal Hof een van die eerbiedwaardige schrijnen waarin Brugge haar meest befaamd juweel in al zijn pracht en praal liet bewonderen, namelijk KANT.

Vanuit dit Hof liep een «Kantroute» naar het Stadhuis, zo over de Dienst voor Toerisme, langs het Gerechtshof naar het Huidevettershuis, via het Museum Storie en het Sint-Janshospitaal naar het Mekka van de kantwerkster : het Kantcentrum in de Balstraat.

Doel van deze kantdagen : informatie verstrekken, broodnodige informatie voor degene die wil leren en aanleren. Enkele punten uit het programma :

- 1) gedachtenwisselingen over het kantonderwijs;
- 2) colloquium over moderne kant;
- 3) geleid bezoek aan de beroemde verzameling kanten uit het Gruuthuse Museum;
- 4) een kijkje bij de duizend kantwerksters verspreid over de hierboven vernoemde gebouwen.

In ieder van de tien standen in het Provinciaal Hof stelden leraressen elk een kantsoort voor, met werk van leerlingen hunner kantschool of klub. De Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen zag met genoegen zijn kantklub vertegenwoordigd in stand nr. 1.

Stand van de Kantklub Sint-Katelijne op de Kantdagen 1981 te Brugge.

Het prachtige tafelkleed, geschenk van de leden van de Sint-Katelijne aan de Bond, was op de versierband van 5,40 m op 1,20 m uitgestald; daarnaast in technische tekeningen uitgebeeld en uitgewerkt, niet minder dan negentien gronden van Stropkant.

In de negen andere standen kon men volgende soorten bewonderen : Vlaamse kant, Naaldkant, Brugs bloemwerk, Brugse duchesse, Brusselse duchesse, Russische kant, Rijselse kant (Beveren), Mechelse kant en Binche kant, alle werken van kantscholen en clubs uit ons land.

Niet alleen Guido Gezelle **zag de spellewerksters geerne** ! Belangstellenden van overal verdrongen zich voor de standen : Fransen, Engelsen, Nederlanders, Finnen, Duitsers.

Zaterdagmorgen, 19 sept., 9 uur : file-vorming voor de poort. Even nadien in de stand van Sint-Katelijne rijen fotografen op hun knieën, honderden foto's. Een enorme belangstelling ! De aandacht van de gewone bezoeker en de doorsnee kantwerkster ging uit naar het tafelkleed. Daarentegen betoonden onderwijzend personeel en buitenlanders, waaronder het Kantcentrum van Le Puy (Frankrijk), het Kantklos-opleidingscentrum Etten-Leur (Nederland) en de Spitzenklöppelschule uit Nordhalben (Duitsland) de grootste interesse voor de didactische opstelling van het geheel. Kontakten werden gelegd met REYKJAVIK (IJsland).

Een overrompend sukses zonder weerga, uitgegroeid tot een waar Kantfeest in een echt Europees Kantcentrum dat Brugge bewees te zijn. Voor de Sint-Katelijneklub was het een grote eer- zijn medewerking te hebben verleend aan dit grootse en grootste kantgebeuren. De Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen betuigt zijn dank aan het Kantcentrum van Brugge voor het gestelde vertrouwen.

Lea VAN DIJK-VANHOOREN

Vervolg van blz. 185

de) wereld rond met gegevens over de regeringen in alle (?) landen.

De almanakken bieden terstond variatie : volks, met kerkelijke kalender, de officiële, en de Boeren- of Schapersalmanakmateriaal. Bijna honderd volksalmanakken zijn teruggevonden voor de periode 1683-1850, waar vaak het woord Nieuwen in de titel weerkeert, of aldernieuwsten !

De ontleding per periode kenschetst bij voorbeeld het doorvoeren van de verfransingspolitiek en het groeien van het verzet in Vlaanderen tegen de Franse vorst. Almanakken bieden, bij manier van spreken, alles voor en uit de tijd, maar ook vele kluchten en rijmen, verhalen en raadgevingen van wisselende waarde.

De bibliografische gegevens m.b.t. de geëxcerpeerde bronnen en de vindplaatsen zijn keurig en akkuraat.

Waar de Personalia uit nummer XXIX in deze reeks een lijst van min of meer bekende letterkundigen en kunstenaars aanbieden, krijgen we in de almanakken alle mogelijke (en onmogelijke) figuren uit de bijbel, de oudheid, kunstenaars en zogenaamde vooraanstaanden van ver en bij.

Deze publikatie is enig in haar aard, vermits er geen recensies van pas komen.

De verzamelingen van documenten en van mengelingen over geografische en etnografische eenheden deinen ver, want gebeurtenissen uit heel (?) Europa worden aangehaald. Frankrijk, Spanje, Duitsland treden ook wel even op, met taalgebieden buiten ons werelddeel, in die zin dat een keizer van China, een beschrijving van zijn land, van Japan, een opstand van Neger-slaven van pas komen.

De handel met wegen en vervoer neemt veel plaats wegens de gegevens voor de reizende boden en boten. In de Volkstaal speelt een herhaling van raadsels een rol, wat eer zelden in andere publikaties voorkomt.

Almanakken beslaan een aparte wereld, in het kader van een drukkerij, in de kast van een bibliotheek, maar ze bestralen en weerkaatsen gedurende enkele eeuwen ons volk van hoog tot laag. Hun rijk is niet ten einde, want de uitgeverij Snoeck van Gent zet de traditie glorieus voort. Maar het verschil van een almanak in 1683 en in 1982-1983 is haast onvoorstelbaar. Raadpleeg met geduld en humor de studie van Ludwine Depraetere. U zult een stad en tijd heel wat beter en grondiger leren ontdekken.

Renaat van der Linden.

Jaarverslag Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen 1981

Traditiegetrouw vergaderden de Raad van Beheer en de Redaktieraad regelmatig voor de besprekingen van velerlei aangelegenheden met betrekking op de werking, het tijdschrift, de Kantklub Sint-Katelijne, de werkvergaderingen, en tentoonstellingen en de groepsreizen.

Op 16.9.1981 werd een buitengewone ledenvergadering belegd met het doel de jaargelden aan te passen aan de evolutie van de drukkosten, zie OVZ 56 (1981) 195-199.

Drie werkvergaderingen hadden in 1981 plaats op :

14.2 : **Manneken Pis belicht onder vele facetten** o.l.v. Geert VAN DOORNE.

4.3 : **Goud als woord en waarde** o.l.v. Renaat VAN DER LINDEN

11.4 : **Oude en nieuwe volksboeken** o.l.v. A.G. HOMBLE.

OOSTVLAAMSE ZANTEN verschijnt met vaste regelmaat met rijk geïllustreerde bijdragen over onderwerpen die alle aspecten van de volkskunde en ook de aktualiteit raken.

De Bond heeft het volkskundig werk «**Twee vrolijke koewachters in het Brakelse**» van Charles DE CLERCQ gepubliceerd. (1)

Het mededelingenblad VOLKSKUNDIGE KRONIEK brengt de leden op de hoogte van de activiteiten, wetenswaardigheden over boeken enz.

Onze bibliotheek die elke zondagochtend open is, wordt druk bezocht. Op woensdagmiddag kan ook een bezoek worden gebracht evenals op aanvraag. Het incorporeren van de nieuwe aanwinsten wordt in de mate van het mogelijke bijgehouden.

De Bond verleende met bedevaartvaantjes, prenten en voorwerpen zijn medewerking aan de tentoonstelling over de Pauwelviering en -verering in het Provinciaal Trefcentrum «Baljuwhuis» te Galmaarden ter gelegenheid van de 600e Pauwelfeesten aldaar in januari 81.

Twee tentoonstellingen werden in het Museum voor Volkskunde georganiseerd : van 16.5 tot 14.6 : René VANTORRE met MINIVOERTUIGEN met **catalogus**. Inleider : Renaat VAN DER LINDEN. (2)

van 18.7 tot 31.8.1981 : kunstschilderes ALMA met **Volkskunde in de Kunst**, in samenwerking met de beheerscommissie van het Museum. Inleider : de heer Robert VANDEWEGE, Schepen van Cultuur.

Een diaprojektie over het samenstellen van een sjaal in kantwerk ging door op 17.5.1981, geleid en samengesteld door Mw. LEJEUNE.

Mevr. Lea VAN DIJK heeft op 6.12.1981 een opendeurdag gehouden ter vulgarisatie van het kantklossen.

De werkvergaderingen van de kantklub St.-Katelijne gingen stipt door, evenals twee proefflessen voor nieuwe kandidaten.

Onze kantklub Sint-Katelijne heeft deelgenomen aan de Brugse kantdagen georganiseerd door het Provinciebestuur van West-Vlaanderen en de Stad Brugge op 19 en 20.9.1981 met een stand ingericht door onze leermeesteres Mevrouw Lea VAN DIJK.

De didaktische opstelling van de stand oogstte een buitengewone belangstelling. Demonstraties in het kantklossen van Stropkant werden gegeven door Zuster Gertrude in het Provinciaal Hof en door Mevrouw Persijn en van Leirberghe in het Sint-Janshospitaal. Een bondsreis werd trouwens op 20.9.81 ingelegd om de klubleden gelegenheid te geven de manifestaties bij te wonen.

Ons Museum voor Volkskunde werd daadwerkelijk betrokken bij de Gentse Feesten 1981 door de organisatie van vogelpik en teerlingbakwedstrijden, demonstraties van oude ambachten zoals pottendraaien, borstelmaken, kaarsgieten, tingieten, weven, strovlechten en kantklossen en houtdraaien. De nocturnes kenden door het slechte weer een minder goede opkomst.

De poppenspelvoorstellingen door het Spelleke van de Folklore hadden zowel gedurende de Gentse Feesten als op de wekelijkse woensdag- en zaterdagvoorstellingen grote bijval.

Tot slot vestigen we er de aandacht op dat de inzendingen voor de Alfons de Cockprijsvraag 1982, verwacht worden tot en met 31 december 1982 (zie OVZ 56 (1981) 86).

Gouwdag in Lokeren - 28 maart 1982

Het betekent een geluk verzameling te kunnen blazen op de hoek van een grote markt, aan de stoep van een indrukwekkend stadhuis. Een negentigtal volkskundigen waren verzameld in een aristokratische feestzaal. Voorzitter Renaat van der Linden verwelkomde de talrijke aanwezigen en dankte vooral het Gemeentebestuur van Lokeren, dat de Oostvlaamse volkskundigen de kans bood op luisterrijke wijze een gouwdag in te richten. Burgemeester Hilaire Liebaut, fijnzinnig en hoogstaand historicus, beklemtoonde de aard en waarde van het volksleven in het raam van de geschiedenis. Prof. Dr. J. Van Haver, voorzitter van de Koninklijke Kommissie voor Volkskunde, medelid van onze Bond, behandelde het thema : «25 JAAR VOLKSKUNDE IN VLAANDEREN». Het geldt een zinnebeeldig en realistisch aansluiten bij een onderwerp ca vijfentwintig jaar geleden : **Studie van de volkskunde in Oost- en West-Vlaanderen.** (Zie H. Stalpaert en F. Van Es, in Oostvlaamse Zanten, 30 (1955), 1-15, 16-29.)

Uittreksels van de merkwaardige rede verschijnen in nr. zes van ons tijdschrift, i.v.m. twee data : **Maurits Broeckhove, 25 jaar sekretaris van de Bond, Marcel Daem, 25 jaar lid van de Redactie.**

Dr. Hugo Arens legde het bindteken tussen heem- en volkskunde, in de hulde aan onze leden-pioniers te Lokeren : Frans De Vos en E.P. Vedastus Verstegen. (Volkskundige Kroniek 17 (1982) nr. 2, 1, nr. 3 & 4, 7 en 8.) 'Een hoogst oprecht woord van dank samen met een aandenken voor onze alomgeachte Ere-sekretaris', het allerminste van ons aller verplichting (sic Volkskundige Kroniek), kon niet doorgaan wegens ziekte van dhr. Maurits Broeckhove.

De tekst van dr. Hugo Arens, lid van de Koninklijke Kommissie voor Volkskunde, lid van onze Kommissie voor Volkskundige Enquêtes, Schepen van de stad Lokeren, is volledig opgenomen in De Souverijnen, tijdschrift van de Heemkring van Lokeren, 13e jg., nr. 2, juni 1982, 59 - 61. We nemen er een deeltje van over :

Frans De Vos kent zijn stad door en door. Hij kent de bewoners en de gebouwen. Hij kent en leeft mee met de feestvierende, rouwende en treurende gemeenschap in Lokeren. Zijn voorkeur gaat uit naar de materiële uitingen van het volksleven. Levende getuigen daarvan : zijn niet te stuiten inzet voor het Stedelijke Museum. Hij verzamelt, katalogeert, beschrijft en achterhaalt de 'petite histoire' van de dingen.

Een derde hoofdschotel vormde de toespraak van Lic. Luc Robijns, kunsthistoricus, die als afgevaardigde van Dr. Paul Huys, cultureel adviseur van de provincie, een schitterende toelichting verstrekke over de Publikaties van de provincie, sectie Cultuur, en hun verband met de Volkskunde. Menige publikatie van de Provincie bevat een ware goudmijn voor volkskundigen, in hun speurtocht naar relikten van volksdevotie, gebruiksvoorwerpen, gebouwen, ambachten, voeding, volksdrachten en sieraden, enz. We hopen de uiteenzetting als een speciale leergang in ons tijdschrift te kunnen aanbieden.

Burgemeester, schepen en gevierden : hulde met redes en prijzen !

Tijdens een prettige receptie, aangeboden door het Stadsbestuur, verbroederden heem- en volkskundigen in een ideale sfeer.

Na een gezamenlijk middagmaal in De Groene Poorte volgden twee belangrijke punten : In het Kultureel Centrum, Torenstraat 1, voordracht met diamontage door Stephane Godfroid, muzikleraar, medelid, over : **Draaiorgels en bouw door de familie Hooghuys**. Het totaal onbekende onderwerp, zo glansrijk behandeld met de aangepaste muziek, betekende een verrassing en verrijking voor elkeen.

Het bezoek aan het Stedelijk Museum onder leiding van de gevierde Frans De Vos openbaarde aan menig lid hoe een museum tip-top kan ingericht worden. De verbazing voor elkeen bestond erin, dat een vakman de drukpers bediende en aan de genodigden een kunstwerk overhandigde : vers van de pers. Een waarachtig toonbeeld van een 'levend museum'.

De goudtag te Lokeren blijft in de geest en het hart van de vele aanwezigen geprent, op basis van de hernieuwde vriendschap en het vele heerlijke en leerrijke, de ware wetenschap in gedegen vorm en in humorvolle presentatie. Zulkdanige feestdag hebben we nodig als adem en brood, dubbel en dik. Die laat ons toe dan tweemaal te leven. Hulde en dank aan elkeen die hielp voor het machtig welslagen.

Marc De Puydt & Hilda Pintelon & Renaat van der Linden.

- (1) Charles DE CLERCQ. **Twee vrolijke koewachters in het Brakelse**. Uitg. K.B.O.V., Gent & Boekhandel J. Braeckman, Brakel. Kaftontwerp Lucien Lafort. Foto van auteur. 1981, 96, Voorwoord van Gustaaf Van Huffel. **Nawoord. Het drieluik van Charles De Clercq**, van Renaat van der Linden.
- (2) **Katalogoog van de Tentoonstelling MINIATUURVOERTUIGEN uit de verzameling van René VANTORRE, Modelbouwer**. Museum voor Volkskunde, Gent, 16 mei tot 15 Juni 1981. Ill. Inleiding Renaat van der Linden.

Financiële verrichtingen dienstjaar 1981 en begroting 1983, door Hilda Pintelon, penningmeesteres.

Op 31 december 1980 bezit de Bond 245.363 F, einde 1981 503.127 F, dat is een verboging met 257.764 F.

Het aantal leden bleef in 1981 ongeveer gelijk en bracht een som op aan lidgeld van 224.572 F. Verkoop van boeken uitgegeven door de Bond en verkoop van nummers van Oostvlaamse Zanten : 151.154 F.

Subsidies van de Staat : 196.200 F, van de Provincie : 125.500 F en van de Stad Gent : 105.229 F. We danken speciaal alle verantwoordelijken voor deze subsidies.

FINANCIËLE VERRICHTINGEN DIENSTJAAR 1981

INKOMSTEN		UITGAVEN	
Lidgelden	224.572	Uitbesteed werk	19.300
Advertentie	5.000	Kantoorbehoeften	48.105
Verkoop boeken, afz. nrs.	151.154	Sekretariaatskosten	35.666
Deelneming excursies	9.110	Reiskosten bestuur	4.688
Kantklub	247.750	Drukwerk	11.316
Giften	60.000	Propagandakosten	14.833
Toevallige baten	21.306	Publikaties	488.152
Diverse	38.278	Hulp- en leermiddelen	28.526
Staatssubsidie	196.200	Excursiekosten	8.560
Provinciale subsidie	125.500	Kantklub	174.172
Gemeentelijke subsidie	105.229	Manifestaties	48.954
		Overige specifieke kosten	14.773
		Steun Museum Volkskunde Gent	20.000
		Prijzen en geschenken	9.290
	<hr/>		
	1.184.099		926.335
In casso 1-1-1982	<u>245.363</u>	In casso 31-12-1981	<u>503.127</u>
	1.429.462		1.429.462

BEGROTING 1983

INKOMSTEN		UITGAVEN	
Lidgelden	250.000	Uitbesteed werk	19.000
Advertentie	5.000	Sekretariaat	42.000
Verkoop publikaties	155.000	Reiskosten bestuur	11.000
Inkomgelden	1.000	Drukwerk	50.000
Kantklub	232.000	Propaganda	12.000
Giften	70.000	Publikaties	550.000
Toevallige baten	25.000	Overige organisatiekosten	15.000
Staatssubsidie	200.000	Hulp- en leermiddelen	27.000
Provinciale subsidie	50.000	Kantklub	230.000
Gemeentelijke subsidie	40.000	Manifestaties	32.000
		Overige kosten	20.000
		Prijzen en geschenken	20.000
	<hr/>		
	1.028.000		1.028.000

De vergadering keurt het verslag en de begroting goed.

Jeneverstokerijen en veestapel te Deinze 1770.

Vergelijkingsnormen.

In het hoofdstuk «Rundveebestand» in het werk van veearts R. Butaye (1), leidt de schrijver uit zijn opzoekingen af dat uitbatingen met meer dan tien runderen slechts sporadisch voorkwamen, gemiddeld niet één per gewest. Hij noemt daarbij een drietal uitschieters nl. twintig, vierentwintig en veertien dieren gehouden op landbouwbedrijven die in handen waren van de abdij van Ninove.

In 1772 telt het gewest Deinze, omvattende Deinze, Petegem, Sint-Maria-Lerne en Vinkt, 761 dieren voor 275 veehouders (2). Dit is gemiddeld 2,67 koeien per bedrijf.

Twee jaar vroeger echter, in 1770, werd een inventaris (3) gemaakt van alle «hoornbeesten bevonden inde stallen vande graenbrandewynstokers ende ameldonckmaekers (4) woonachtigh binnen de stede van Deynse». Deze uitbatingen hadden als niet onbelangrijke bijverdiensde het vetmesten van vee. De afvalprodukten van het produktieproces voortkomende uit voornoemde bedrijven, leverden inderdaad prima krachtvoer voor vee. In een zestal maanden kan mager vee slachtklaar gemest worden (5).

De voornoemde inventaris laat geen twijfel bestaan omtrent deze werkwijze. De tien beschreven bedrijven hebben volgens de lijst in totaal een veestapel van 418 dieren ! Dit is gemiddeld bijna 42 dieren per bedrijf. Hier zijn uitschieters te noteren van 71 en 54 runderen.

Het lijkt ons nu zeer onwaarschijnlijk dat twee jaar later geen enkele van deze uitbatingen de kaap van twintig runderen nog overschrijdt. Voor zover wij weten heeft het einde van de 18de eeuw nooit een ernstige crisis in deze bedrijfstak gekend. Ofwel zijn deze gegevens gewoonweg ontsnapt aan de opzoekingen van R. Butaye, ofwel is er een andere reden die misschien in verband kan gebracht worden met de veepest.

Uit andere onderzoeken is gebleken dat bijvoorbeeld veehandelaars die steeds twintig à veertig dieren op stal hadden bij de verplichte slachting opgedrongen door veepest, slechts één à twee dieren moesten verliezen. Waarschijnlijk waren deze eigenaars van een grote veestapel er als de kippen bij om schoon schip te maken voor de bom ontplofte.

Zeker is dat reeds halfweg 1769 de veepest slachtoffers maakte in Oost-Vlaanderen. Het blijft voorlopig een open vraag of één van beide stellingen de juiste is. Misschien is er nog een andere reden ?

Hier volgt nu schematisch de inhoud van de lijst opgemaakt in december 1770. Naam, aantal runderen, het soort bedrijf en vanwaar de dieren afkomstig waren werd als informatie weerhouden. Kenners van Deinze en zijn nijverheid kunnen eventueel een korrelatie vastleggen tussen het aantal runderen en de omzet of de grootte van het bedrijf.

1. Van Wontergem Fernandus, graenbrandewynstoker
23 runderen - land van Aalst en kasselrij Oudenaarde.
2. Vanden Berge Dominicus, ameldonckmaeker
19 runderen - land van Aalst, Deinze en kasselrij «vanden Auderburgt».
3. Vanderpiete Fernandus, graenbrandewynstoker
42 runderen - land van Aalst, kasselrij Kortrijk en «vanden Auderburge».
4. Vander Donckt Jacobus, stoker, samen met zijn zoon
71 runderen - land van Aalst, Oudenaarde, en van rond Deinze.
5. Vander Donckt Jacobus, stoker
«in privee stockerije hem alleene regarderende . . . »
54 runderen - land van Aalst en Oudenaarde.

6. **De Poortere Francies**, *graenbrandewynstoker*,
50 runderen - land van Aalst en van Deinze Buiten.
7. **Beyens Frans Louis**, *stoker*,
27 runderen - Zeveren, Aarsele, Deinze Buiten en Astene.
8. **Van Wonterghem Albertus**, *graenbrandewynstoker*,
43 runderen - van omliggende parochies, 4 gekocht aan Anthone Chensier en
1 koe gekocht aan de Weduwe De Bruyne, beiden van Wakken. Deze laatste 5
dieren worden niet in de stokerij zelf gehouden.
9. **Dhont Pieter Frans**, *stoker*, samen met Dhont Joannes Emmanuel
38 runderen - 12 dieren werden te Izegem gekocht aan N. Verschoore en de
rest is aangekocht bij Gilles en Jan Serbruyn, land van Aalst.
10. **Van Eechaute Jacobus**, *graenbrandewynstoker en wonende te Petegem Bui-
ten bij Deinze*.
51 runderen - waarvan 50 van het Brugse, de kasselrijen Oudenaarde en
Kortrijk, het land van Aalst, Petegem Buiten, Machelen, Astene en Etikhove.
Bovendien : «eenen springstier gestabelt ten huize van Stephaen Panne
woonachtigh op de prochie van Peteghem Buyten ten dienste ende gerieve
vand'inwoonders derselve prochie».

Gerrit van Betsbrugge.

- (1) R. BUTAYE, *Het haarkleed der runderen in Oost-Vlaanderen rond 1772*. blz. 10.
(Sint-Amandsberg, 1967, -8°, 64 blzn., ill.)
- (2) **IBIDEM**, op. cit. blz. 11.
- (3) Rijksarchief te Kortrijk, fonds **Bruine Pakken**, nr. 5767.
- (4) Ameldonck : oude term voor amidon, zetmeel of stijfsel.
- (5) Nu nog hebben bepaalde brouwerijen, jeneverstokerijen en zetmeelfabrikanten hun
eigen veestapel.

Prijsvraag Alfons de Cockfonds 1984

De Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen stelt in 1984 voor zijn AL-
FONS DE COCKFONDS als prijsvraag :

een onuitgegeven wetenschappelijke studie leesbaar geschreven of getypt van
minstens 64 blz., met 42 regels van 62 lettertekens, over een volkskundig onder-
werp i.v.m. bijvoorbeeld **waarzeggerij, vuur en vuurwerk, orgels en orgelmakers,
majorettenkorpsen, kunstwerken met volkskundige waarde en dgl.**

De auteur vermeldt naam en adres. De studie moet in twee exemplaren vóór 31
december 1984 gestuurd worden aan Marc De Puydt, Kraanlei 65, 9000 Gent, met
vermelding «Prijsvraag Alfons de Cock 1984».

De prijs bedraagt 10.000 BF. Als geen werk voldoet, kan de jury een aanmoedigings-
premie toekennen. De exemplaren worden eigendom van de Bond met het recht
het werk uit te geven. De auteur houdt rekening met de desirata van de jury. Hij
staat het uitgeversrecht voor vijf jaar, na de bekendmaking van de bekroning, aan
de Bond af.

De Sekretaris,
Marc De Puydt

De Voorzitter,
Renaat van der Linden.

Huwelijks- en Geboortelijst. Geboorte en reclame.

Ondergetekende is sinds lang beoefenaar en verdediger van de studie **Levend Volksleven**. (1) Hierbij vindt u gewoon een ontwikkeling en nieuwigheid inzake volksgebruiken in verband met huwelijk en geboorte. Geldt de affichetekst en kaart als een voorbeeld van een voorloper voor zaken die over enkele jaren als een continuïteit of traditie zullen voorkomen ?

A. Huwelijkslijst.

Een onderzoek naar **Het ontstaan van de huwelijkslijsten** bewijst hoe vermetel en gevaarlijk het is louter op vragenlijsten te steunen. Archiefonderzoek kan vereist zijn. Maar hoe ver reikt archiefonderzoek ? Hoe betrouwbaar zijn de vragenlijsten ?

In 1975 stonden in ons land tentoonstellingen en manifestaties op het programma, i.v.m. **Aspekten van het Volksleven in Europa**, o.a. te Antwerpen, Bokrijk en Luik. Bij deze gelegenheid heeft o.a. het Instituut voor Volkskunde te Antwerpen vragenlijsten verspreid, nopens de **Geografische verspreiding van gebruiken rond het huwelijk**. Het ontstaan van de huwelijkslijsten vormde een deel daarvan. Dat ontstaan is terecht bestempeld als een vrij recent gebruik.

Het ontstaan van dit gebruik, volgens de antwoorden op de enquête, situeert zich rond de tweede wereldoorlog. Iets vroeger zouden steden zoals Gent, Roesselare en Mechelen het gebruik reeds gekend hebben. (2)

U bemerkt de voorzichtige omlijning van een datum. In welk archief of museum berusten dusdanige vragenlijsten van vóór 1940 ? Nergens zou men er aangetroffen hebben. En dan ?

De heemkundige kring van Merksem kwam in het bezit van een huwelijkslijst uit 1919, van de winkel **In den Gouden Hert**. Bij het onderzoek in 1975 vermoedde geen enkel vorser in onze gewesten het bestaan van dergelijke, uitgebreide lijst onmiddellijk na de eerste wereldoorlog. (Het Volk, Randkrant, 26 juli 1978)

We geven deze lijst in extenso weer, om eens na te zien waar een paar(tje) zich ruim zestig jaar geleden tevreden mee stelde. Het geldt immers een sociaal-kulturele kijk op een toenmalig vertrekpunt in het huwelijksleven.

- 1 **Koperen maremit 32,50; 1 klein eemerken 3,00; 1 korf 4,50; 2 koolschuppen 3,00; 1 moor 17,50; 3 dozen 3,75; 1 soepketeltje 15,50; 2 ronde koemen 9,50; 1 boterpot 4,00; 1 trisee 3,95; 1 bakpan een langen 3,85; 1 groote eemer 7,50; 2 grote eemers zinken 9,00; 2 handschuurborstels 3,15; 3 potschrabbers 1,35; 1 souspan 4,20; 4 kookpotten 40,50; 1 korfken 1,50; 1 bierpot 5,50; 6 glaen 7,50; 1 cafie ring 0,75; 1 melkpot 2,65; 3 eierdopperken 0,75; 6 cafielepelkens 9,00; 1 broodmes 4,00; 4 tafelmessen 13,00; 1 raps 0,40; 1 peperbus 0,35; 1 boterlepeltje 0,50; 1 mostaardlepeltje 0,10; 1 kruisbeeld 3,00; 1 soeplepel 7,75; 1 boeziepan 2,50, 6 eierdopperkens 1,50; 1 zoutvatje 0,25, 6 eierdopperkens 1,50; 1 zoutvatje 0,25; 2 ronden koemenkens 3,50; 1 rond koemenke 2,25; 1 legeumkom 1,65; 2 legeumkoemen 2,90; 1 legeumkom 0,85; 3 telloeren 19,50; 6 dessert telloeren 8,10; Totaal 265,00.**

Een tweede rekening vermeldt ondermeer nog : 1 lavabou garnituur 36,40; 1 broed plato 6,50; 1 eire loperke 0,85 en 1 kaasklok 2,50.

B. Geboortelijsten.

Na kennismaking met een Huwelijkslijst uit 1919 verstrekken we twee documenten, inzake een Geboortelijst, een uit Geraardsbergen, van einde 1980, en een van Kortrijk, van begin 1981. Het loont de moeite een vergelijking te trekken tussen de voorwerpen, die een paar kreeg . . . na de eerste wereldoorlog, en de voorwerpen die thans aan een boorling(ske) aangeboden worden. De aard, het aantal en de waarde wijzen op de ontzagwekkend gewijzigde toestand in ons zogenaamde avondland. Elkeen kan er, volgens zijn eigen voorkeur voor een tak of vak, onmiddellijk besluiten uit trekken.

C. Geboorte en reclame.

Het ligt voor de hand, dat handelaars langs alle mogelijke kanten trachten winst te boeken, bij de geboorte van een baby.

Dat geschiedt langs de zelfklever voor de auto én het voorstellen van een diamanten trouwring.

Gebruiken rond het huwelijk, en meer bepaald rond de geboorte, kunnen regelmatig een andere klank en kleur en teken krijgen. Het voegt, dat we zoveel mogelijk het eigentijdse element vastleggen om zelf de ontwikkeling te beklemtonen en om de volgende generatie vorsers zo mogelijk een beter inzicht en overzicht te bieden.

- (1) De Nederlandse vorser *S.J. van der Molen* heeft het eerst het belang van de aktualiteit uitzonderlijk voorgehouden, in zijn hoogstaand boek : *Levend Volksleven*, met ondertitel : *Een eigentijdse volkskunde van Nederland*. Assen, 1961, 351, ill. muz.

Eigen publikaties in die richting, o.a. :

Levend Volksleven. Oud & Nieuw in onze feesten. OVZ 1973 115-118.

Ruisbroek en aktualiteit. OVZ 1976 144-46 Humor en scherts.

Tatouage alom en tatoeëerders in Vlaanderen. OVZ 1978 2-17, ill.

Skateboard, schaatsplank, rolsurf. OVZ 1979 59-65, ill.

Aktualiteit staat ook bij de andere redactieleden en medewerkers op het programma, o.a.

M. BROECKHOVE. *Humoristische verwerking van de B.T.W.* OVZ 1972 31-34, ill., e.a.

M. DAEM. *Huwelijksgebruik. Rijstworp*. OVZ 1971, 188.

en zijn regelmatige rubriek : **Reuzen, bloei en groei** . . .

G. HOMBLE. *Kwakzalverij steeds aktueel*. OVZ 1978 23-26, e.a.

K. de DECKER. *Twaalfjaar kartoensme*. OVZ 1978 42-52, ill. (Vooraf zijn *Twintig jaar Salons van de Vlaamse Humor*. - zie recensie OVZ 1972 37)

- (2) A. DOPPAGNE, C. LEONARD, D. MANET, K.C. PEETERS, J. THEUWISSEN. Aspecten van het Volksleven in Europa. *Het ontstaan van de huwelijkslijsten* (K2). *Volkskunde*, Antwerpen, 76 (1975) nr. 4, 275-278.

Idem. La répartition géographique des coutumes en rapport avec le mariage (Belgique et Europe). *L'origine des listes de mariage*. Actes du colloque international Amour et Mariage en Europe. Liège (publikatie 1978) 304-306.

S. TOP. *Nieuws van onze universiteiten. Academiejaar 1976-77. Volkskunde aan de K.U. Leuven. Praktische opgaven, huwelijkslijsten*. *Volkskunde* 78 (1977) nr. 3/4 251-52.

Idem. *Volkskunde aan de Leuvense universiteit. Academiejaar 1977-78*.

Licentiaatsverhandelingen. Praktische opdrachten : vragenlijsten.

Hedendaagse huwelijksgebruiken. *Volkskunde* 80 (1979) nr. 1 48.

Idem. *Volkskunde aan de K.U. Leuven. Academiejaar 1978-79. II. Praktische gegevens : enquêtes. 2. Enquêtes m.b.t. de huwelijkslijst*, *Volkskunde* 80 (1979) nr. 3/4, 305.

NIEUW !

**Weldra
Moeder !**

GEBOORTELIJST

Geen dubbel gebruik meer !

Sparen mits groepering aan «DISCOUNT PRIJZEN»

Leg uw «GEBOORTELIJST» neer bij «SPEELMANNEKE»

BABY-DISCOUNT

U vindt er een rijke keus van uw gewenste geschenken o.a. Wiegen - Badjes - Badcommodes - Sit-set's (Relax) - Kinderwagens (voor winter en zomer, laatste nieuwigheden) - Mozes-mandjes (palm of riet) - Buggy's - Kinderstoelen in verschillende modellen met loopren - Parken - Plooibare bedjes met een nieuwe uitvoering 1980 (zelfs matrassen op maat) - Looprennen Kleerkasten - Zetels - Poef's - Kapstokken - Peluchen - Speelgoed en een grote gamma benodigdheden voor moeder en kind.

Adres voor U, uw familie en vrienden :

Speelmanneke BABY DISCOUNT * J. Vlamincq-Flamée
Groteweg 373 (inrit Colruyt) 9500 Geraardsbergen

14 februari.... ST. VALENTIN....

Tel. 054/41.60.22

gedenk uw geliefde.... met een geschenk uit de enorme keus van «SPEELMANNEKE»

***Bij de geboorte
van baby
draagt vader
z'n steentje bij.***

***Schenk uw vrouw
een diamanten trouwring.***

NATIONAAL
COMITE DER
JUWELIERS

99164

2/100

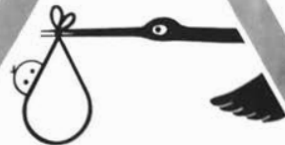
prémaman

&

**FINA
CLUB**

**schengen u
de zelfklever
van de jonge ouders**

Ga hem vlug afhalen,
in ruil voor deze advertentie,
in één van de 110 PREMAMAN winkels,
verspreid over heel België.
Het kost u geen cent
en u hoeft niets te kopen.
Plak hem al even vlug, goed zichtbaar,
op de achterraut van uw wagen
om de andere automobilisten attent te maken
op de aanwezigheid van een baby aan boord
... een nieuw leventje,
dat eerbied en bescherming verdient.

BABY AAN BOORD

prémaman

Geboortelijst

Mevr.	Adres :	Geboortemaand :	Kraaminrichting
Artikel	Kleur	Hoeveelheid	Opmerkingen

(Volgorde van de artikels in ons blad overgenomen in kolommen !)

Onderleggers		Kousen	
Hoeslakens		Eerste schoentjes	
Wieg lakens		Pull	
Navelbandjes		Gilet	
Brassière		Kleed	
Brassière éponge		Overgooier	
Cullote éponge		Salopette velours (lang)	
Ondergoed chemise amér.		Salopette velours (kort)	
brassière		Salopette stretch (kort)	
culotte bébé		Pull rits + kap (stretch)	
Chaussons		Chemisiers	
Bavetten		Anorak	
Pyjama		Cosmonaut	
Pyjachaud		Mantel	
Gigoteuse		Badmantel	
Barboteuse		Handdoek met kap	
Doopkleed		Handdoek met washand	
Eerste manteltje		Peignoir	
Eerste mutsje		Speelgoed peluche	
Cagoule		Speelgoed éponge	
Wanten			

Renaat van der Linden.

Nederlandse Volkskundige Bibliografie. Systematische Registers op Tijdschriften, Reekswerken en Gelegenheidsuitgaven onder leiding van + Prof. Dr. K.C. Peeters en Dr. S. Top. Uitgave in samenwerking met het Instituut voor Volkskunde te Antwerpen. Deel XXIX. Centrum v. Studie en Documentatie, Antwerpen, 1979. Vlaamse literaire tijdschriften (1850-1960) door Lic. Leo SIPS. X-278.

Deze uitgave verschilt in twee punten met de vorige, eerst voor de Inleiding, en ten tweede : voor de verhouding bijdragen en recensies.

Het doel van prof. K.C. Peeters bestond erin bij het vertrekpunt, (1964 !) op basis van de Inleiding(en) een inzicht te krijgen in de ontwikkeling en de waarde van een tijdschrift of van een (groep) volkskundige(n). Voor dit deel komen geen namen of figuren op de voorgrond, geen tijdschrift, enkel een vrij uitvoerige reeks, gebonden aan literatuur. Wij geven de lijst :

Dietsche Warande & Belfort, Gent-Het Belfort, Gent	1886-1899
Dietsche Warande & Belfort, Gent-Antw. 1900 - De Vlaamsche Gids, Antwerpen-Brussel 1905 - De Tijdstroom, St.-Andries-Brugge	1930-1934
Kultuurleven, Antw.	1933-
Streven, Antw.	1933-
Groei, Gent	1934-1935
Rugo, Boom	1934-1936
Zoeklicht, Schoten	1935-
Prisma, Antw.	1935-1936
Voetlicht, Oostende-Knokke	1935-1939
Volk, Langemark-Diest	1935-1941
Gewas, Boom	1936-1940
Vormen, Mechelen-Antwerpen	1936-1940
Klaverendrie, Gent	1937-1947
Podium, Gent	1942-1944
Westland, Oude-God, Antwerpen	1942-1944
Nieuwe Stemmen, Aalst, Antw. Tielt	1944-
De Faun, St.-Amandsberg	1945-1946
Nu, Gent	1945-
Gentsche Bladen	1945-
Arsenaal, Gent	1945-1950
Nieuw Gewas, Ninove, Wemmel-Brussel	1945-1947
Orvalo, Mechelen	1945-1946
Golfslag, Antw.	1946-1950
Nieuw Vlaamsch Tijdschrift, Antw.	1946-
Voorpost, Antw.	1948-1950
Pijpkruid, z.p.	1952-1958
De Tafelronde, z.p.	1953-1965
Klimop, Mechelen	1975-

Eenendertig andere tijdschriften werden geëxcerpeerd, maar leverden geen resultaat op voor de volkskunde. Vele bijdragen raken slechts zijdelings de volkskunde, maar bepaalde bijdragen behoren tot de wezenlijke studie van ons volksleven, meer dan u vermoedt. Nummer 1 Volkskunde in het Algemeen weerspiegelt deze waarde reeds . . .

In Dietsche Warande, Gent publiceert A. Gittée een belangwekkende bijdrage **Over den uitwendigen vorm der folkloristische stof.** (Volkskunde, termen als sprookje, legende, sage, anekdote, volks humor, volkslied, fabel, zegswijzen, taalgebruik, spreekwoorden en vergelijkingen) in 1890 en 1891.

Hetzelfde tijdschrift bevat van Pol de Mont **Inleiding tot de Volkskunde of Folklore.** (Sprookjes- en liederverzamelingen, mytologie, de vuren en de getallen in het volksgeloof, sagen) (1896 & 1897).

Wie beseft dat deze twee voorposten in de studie van het volksleven belangwekkende standpunten innemen, in een tijdschrift, waarvan de meeste vorsers amper het bestaan vermoeden. Het gaat hier, én om personen, én om standpunten tegelijk.

Over de opkomst van het volkslied vinden we gegevens bij L. Lambrechts : **Liederen van Arthur De Hoore.** Dietsche Warande en Belfort, 1909.

Robert Foncke levert twee zeer uitvoerige verslagen in De Vlaamsche Gids voor internationale kongressen : **IVde intern. congres voor anthropologische en ethnologische Wetenschappen te Wenen, sept. 1952,** (V.G. 1952, 712-724) **Intern. congres voor Ethnologie en Folklore van de zee te Napels, met enkele nabeschouwingen.** 3-10 okt. 1954. V.G. 1955.

Bij het doornemen van meer dan dertig 'literaire tijdschriften' stelt zich haast vanzelfsprekend het vraagstuk van de volledigheid bij vorsers. Zovele bronnen bestaan er. Hoeveel zijn er

beschikbaar ? Nummer XXIX in de reeks levert het zoveelste bewijs van de verstrekkende waarde van de Nederlandse Volkskundige Bibliografie. Enkele voorbeelden nog om de stelling te staven : Legenden (is Sagen) betreffende het ontstaan van oorlogen, vindt u in *Oorlogs-folklore*, van E. Van Moere, Dietsche Warande & Belfort, 1920, 14-25. We speuren zo vaak naar aetiologische of etiologische (Grieks aitia = oorzaak) sagen (die de reden aangeven). We denken aan 't **Mannetje in de Maan** en **De korte staart van de beer**, maar wie vermoedt dat we een hele reeks voorbeelden aangehaald krijgen in een literair tijdschrift ? *Techniek en Beroepen* hoeft u er niet te zoeken, maar u

vindt er de geschiedenis van de wapenschilden voor de Vlaamse provincies. (nr. 260) *Bruegeliana* krijgt u van W. Vanbeselaere, in *DWB*, 1946, 607-621, de ijzeren ex-voto's in de St.-Leonarduskerk te Zoutleeuw kregen een onderzoek (nr. 265). Volkssagen komen er haast vanzelfsprekend uitvoerig aan bod.

De verhouding tussen bijdragen en recensies vormt een zoveelste contrast met de andere nummers van deze reeks. *Bijdragen*, nr. 1 - 968; recensies nr. 969 - 2299.

De uitgevers van de tijdschriften en de betrokken redakties krijgen geen vermelding. De auteur verwijst naar de publikaties van R. Roemans en H. Van Assche.

Nederlandse Volkskundige Bibliografie. Idem. Deel XXX. Brugse Almanakken (1683-1850) door Lic. Ludwine Depraetere, LII - 445, ill.

De publikatie verdient een speciale vermelding om het vertrekpunt van de studie : 1683. Onze bronnen reiken ver. De auteur beklemtoont vooraan in de zeer gedegen **Inleiding**, dat **de studie van de oude almanakken nog in het beginstadium verkeert**. Voor ons land zijn twee belangrijke bibliografieën voorhanden : *Warzée* van 1852, en *Zech-Du-Biez* van 1902-1903. Op het huidig moment krijgen regionale en/of lokale almanakkenbibliografieën de nadruk of voorrang. Dat is normaal. Wij zijn nog immer veel te weinig de rijkdom van onze schatten op allerlei gebied bewust, ook van de volkskundige schatten. Almanakken vormen er een voornaam onderdeel van.

De geschiedenis van de Brugse biedt de auteur aan, in vijf episodes : de Spaanse, Oostenrijkse, Franse tijd, het Verenigd Koninkrijk en het onafhankelijk België tot 1850.

De almanakken omvatten officiële naast volkse drukwerken. De oudst bewaarde officiële is telkens onderzocht op basis van zijn belang voor de stad. De **Oprechten Vlaemschen Tijdt-Wyser ofte Almanack van 1683** berust in de stadsbibliotheek.

De beschrijving van een almanak vergt

vele aantekeningen : de naam en titel van de opsteller, de versiering van de titelpagina, de afwisseling van het lettertype, het drukkersmerk. Een almanak bevat over het algemeen drie delen : de kalender, de voorzeggingen en de kroniek.

De kalender verstrekt richtlijnen voor de tijd, de verspringende feestdagen, de quatertempdagen, de heiligen- en vastendagen. Naast de opgave van dagen en feesten krijgt de lezer(es) alle mogelijke gezondheidsvoorschriften, en dit ook in verband met het haarsnijden. Wie denkt eens aan een schiften en schikken van richtlijnen inzake mode en haar door de eeuwen heen ? Daar leveren de almanakken een verrassende leerstof. Waar ligt de psychologische verklaring ? Volksgeneeskunde eist aandacht langs aderslaten en purgeren, gegevengens nopens planten, enz. De weersvoorspellingen, na de nieuwjaarswens, gelden voor het hele jaar, per maand en seizoen. De historische inhoud wisselt van boek tot boek. Officiële richtlijnen zijn er voorhanden, voor jaar- en paardemarkten, het gelui van poortklokken, de post en de schepen. Intussen reis je de (beken-

(vervolg blz. 172)

In memoriam

André Vyncke † 6 september 1982

Het heengaan van André Vyncke vergt een bijzondere vermelding bij de leden van de Bond, op basis van zijn velerlei verdiensten, maar vooral wegens zijn sympathie voor de volkskunde als dusdanig. Een halve eeuw geleden nam André deel aan elke uitstap van de Bond, gul en weet- en leergierig, mededeelzaam tevens. Hij publiceerde slechts één artikel in ons tijdschrift, maar daarin glanst een typische trek van hem, zeldzaam : een gebondenheid aan de natuur en de cultuur tegelijk. (1) Het volksleven boeide hem uitermate. Is in de herberg van zijn vader, een kolenhandelaar in St.-Martens-Latem, het gevoel voor het volksleven ontstaan en is in het lokaal van kunstenaars aldaar, de wekroep voor de kunst tot uiting gekomen ?

Latem en Gent waren twee polen en tegelijk één pool in zijn bestaan. Zijn leven was een blijde verglijden in dienst van kunst en kunstenaars, met hoogten en laagten, o.a. als uitgever van KUNST, het blad waarvoor Henry van de Velde de letters voor de kaft ontwierp, waarin vele topfiguren van die tijd publiceerden. Hij was geen veelzijdig schrijver, maar wist ontzettend veel, kende de mensen door en door, en kwam er met ontzaglijk veel in contact. Was de Kring «Open Wegen» geen symbool voor zijn leven ? Hij groeide in Latem op, met het impressionisme, zinnebeeldig en werkelijk. In Gent werd hij expressionist, leefde zich uit, als uitgever en galerijuitbater, als Groot-Nederlander, want zijn tijdschrift had een adres in Gent en een in Zeist. Nederland leverde vele abonnementen, maar weinig of geen kopij.

André was de eenvoud in persoon, maar kenner van zeer vele artiesten en van alle stromingen die in de loop van een halve eeuw door Vlaanderen zijn getrokken. De vele stonden die hij op zaterdagavonden doorbracht met Jules de Bruycker en me, staan me nog duidelijk voor de geest. Hij was geen filosoof met theorieën, maar in realiteit, in dienst van de gemeenschap, van de begenadigden daarin, die leefden van en met het penseel, van en met de beitel, enz. Hij is geen woord-, maar een daadmens geweest, met een zeer groot hart. Hij droeg het volksleven en de volkskunde in zijn gemoed, gretig en bedachtzaam. De volkskundigen zullen hem niet vergeten.

Clemens V. Trefois & Renaat van der Linden.

---

(1) OVZ 54 (1979), 210. Koeiers in Sint-Martens-Latem en omgeving.

Algemeen overzicht van een eeuw geboortegrafiek

A. Vertrekpunt

Het beginpunt van de geboortegrafiek voor onze streken kunnen we eind vorige eeuw situeren, meer bepaald omstreeks 1878.

In Rond den Heerd van 1878 verscheen het volgende (1) :

«Het is nu in gebruik gekomen van de geboorte der kinderen bij gedrukten brieven aan te kondigen aan familie en vrienden. Dat is wel. Maar christelijker zoude het zijn aan te kondigen dat het kind, zulk een dag geboren, op zulke date kersten gedaan wierd onder de name van N . . . »

Renaat van der Linden bevestigt dit (2).

Het gebruik de geboorte met een doopkaartje aan te kondigen dateert klaarblijkelijk van 1878, toen de gedrukte brief alleen de geboorte aangaf en niet de doop . . . »

De eerste twintig jaar treffen we nog geen Nederlandse aankondigingen aan. Enkel rijke families konden zich zo iets veroorloven en die spraken Frans.

We treffen geen enkele variatie aan in de tekst en geen motieven.

Bovenaan, schuin en in sierlijk schrift gedrukt, bevindt zich de naam van de nieuwgeborene. Daaronder volgt de aankondiging met als stereotiepe tekst :

«Monsieur & Madame X ont l'honneur de vous faire part de l'heureuse naissance d'une fille/d'un fils.»

Onderaan lezen we dan de geboorteplaats en -datum. Kort daarop volgde steeds een gedrukt briefje in dezelfde stijl met een officiële uitnodiging van de kraamvrouw tot de dames in de familie en vriendinnen, met de tekst :

«Madame X remercie les dames qui ont bien voulu s'informer de sa santé. Elle aura l'honneur de recevoir le . . . de . . . heures à . . . heures.»

Daaronder volgt weer de datum en plaats.

Bekend voor het drukken van deze aankondigingen was in Brugge Imprimerie K. Van de Vyvere-Petyt. (3)

Ill. 1 & 2. Doornik - Tournai 1885, Brugge 1906 Société St. Augustin. Kaartjes verlevendigd met het motief van het doopsel.

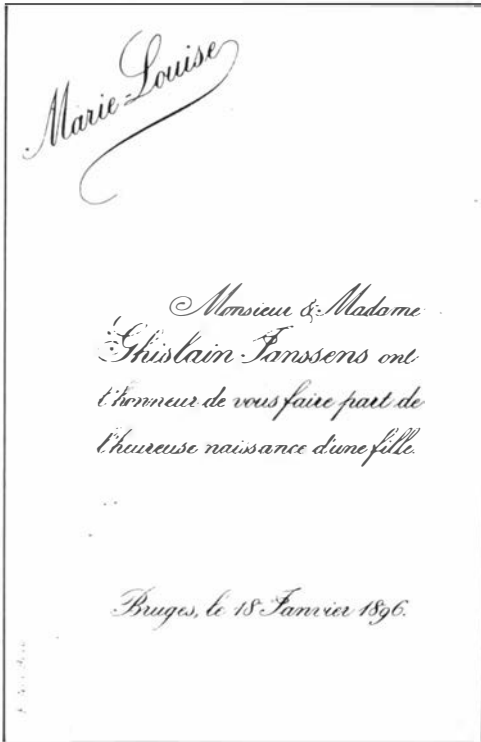
Tot ongeveer 1928 blijven de aankondigingen tot een gedrukte tekst beperkt. Maar uitzonderingen bevestigen de regel. In 1906 troffen we een kaartje aan dat met een motief verlevendigd was.

Het tafereel stelt het doopsel voor; rond de doopvont staan acht mensen waaronder peter en meter, een priester en misdienaars.

Ernaast werd veel zorg besteed aan de uitwerking van de tekst in gotisch schrift. Het geheel is sierlijk omlijst door fijne ranken en blad- en bloemmotieven.

Een geboorteaankondiging van deze aard, toen erg zeldzaam, knoopt klaarblijkelijk aan bij een van 1885. Zie ill. 1 & 2.

Vanaf 1900 treffen we sporadisch Nederlandstalige geboorteaankondigingen aan.

Ill. 3 & 4. Aankondigingen van ca 1900 tot 1940 zijn vaak sober.

Ook hier gaat het om een gewone vermelding van de dag van het doopsel of de naam van peter en meter.

Het type sluit aan bij de Franse voorbeelden.

Dit blijft zo tot de jaren '30; dan treffen we systematisch meer en meer aankondigingen met motief aan, wat de studie van de geboortegratiek de moeite waard maakt.

(1) Rond den Heerd, Brugge 13 (1878) 352.

(2) R. van der LINDEN. *De levenskring in Vlaanderen*. in Dr. Tj. W. R. de HAAN. *Folklore der Lage Landen*. Amsterdam/Brussel, 1972, 326-331.

(3) Een verzameling albums van K. Van de Vyvere - Petyt berust in de stadsbibliotheek van Brugge.

B. Evolutie van de tekst

Die zou voldoende stof geven voor een studie op zichzelf, vanwege de literaire, genealogische en grafische gegevens die we eruit kunnen afleiden.

We behandelen de aankondigingen met motief. Een overzicht van de ontwikkeling is noodzakelijk, omdat op elk kaartje, met of zonder motief, een schriftelijke mededeling voorkomt. Vaak is de tekst niet van het motief los te denken en geeft hij ook de tijdsgeest weer.

Velen laten het opstellen van de tekst aan de drukker over : anders gaat de aankondiging uit van de ouders of van de oudere kinderen.

Meer en meer treffen we voortaan aankondigingen aan die getuigen van een persoonlijke inbreng van de ouders.

Tot 1939 is de mededeling dezelfde als in de aanvangsperiode, alleen het lettertype wisselt af.

In de volgende tien jaar wordt aan de mededeling, een versje of stukje poëzie toegevoegd. Het ligt voor de hand, dat u deze data als approximatief dient te beschouwen. Guido Gezelle was de inspiratiebron bij uitstek. De volgende teksten treffen we vaak op een geboortekaartje aan :

«Hadde ik al de schatten van de wereld, ik   of «'k en was nog in 't bestaan niet, en,
gaf ze voor een kinderherte geren, ik.»   bestaat, zei God, mijn kind en 'k ben.»

Eigen creaties treffen we eveneens aan; die zijn meestal religieus opgevat. Een voorbeeld op het kaartje van een dertiende kind in 1942 :

«Blij bloeiden twaalf rozekens teer;
Eén vloog er als een engeltje naar Ons Heer
Nu kwam het onzichtbaar bij ons weer,
En . . . bracht ons blij een broertje mee.»

O mijn kindje. 'Graag gebroken brood'.   Daniël, Jozef, 26-XI-'48, J.
Zou 't geluk vermind'ren, waar de last vergroot ?   Eggermont-De Volder, Gent. (4)
Zou men armoe lijden om een mondje meer ?
Ach, waar mensen strijden, helpt de Heer.

Vanaf die periode werd meestal het doopsel vermeld. Peter en meter worden nog achterwege gelaten.

Vanaf 1950 krijgen ook de meter en peter een plaats op de aankondiging en ook de kraaminrichting wordt vermeld, al wordt die nog ten onrechte een «moederhuis» genoemd. Daaruit leiden we af dat na de Tweede Wereldoorlog het thuis bevallen in onbruik raakte.

In de loop van de jaren vijftig worden de traditionele afmetingen overschreden. Vooral door de opkomende creativiteit en variatie van de motieven. De jaren zestig sluiten daarbij aan. Een originele tekst en een bijhorend gedicht komen meer en meer voor.

Want tussen U en mij   Henk, 23-VI-'54
lijk om het riet de wind   Fernand en Rachel
speelt woordeloos en warm   Mahieu - Van Keirsbilck, Brugge
de adem van het kind
in wie gij trouwer mij
en ik U grootser vind. Albe

Op de aankondiging van Kristoffel Boudens, geboren 14 december 1958, werkt de vader Jef Boudens de tekst in sierschrift uit.

Is de persoonlijke inbreng door het gedicht uniek ?

(4) Voor aanhalingen van teksten verstrekken we zoveel mogelijk rechts van het blad, de voornaam van het kind, de geboortedatum, de naam van ouders en woonplaats.

Na Johanna - Pieter - Jeroen en
Liesbet, nu onze nummer vijf
gekerstend onder de naam

KRISTOFFEL

geboren 14 december 1958.

Het huis weergalmde van rumoer,
Jeroentje riep: „Ik wil een broer,
Je hebt toch niets aan al die zusjes,
Dan hele dagen last van kusjes“...
Maar Pieter zei: „Ik ben voor vrouwen,
Je moet het praktische beschouwen:
Ze kunnen wassen, naaien, koken,
Terwijl wij rustig blijven roken“...
Hij heeft toen Joke aangekeken,
(want Liesbetje kan nog niet spreken),
En Joke zei: „Het is te hopen,
Dat moè van ieder één gaat kopen!“...
Wie heeft er nu gelijk gehaald?
r. b.

BOUDENS

III. 5. JEF & DYPHNA BOUDENS - ULEYN, ABDIJ BEKESTRAAT 31 - SINT-ANDREIS-BRUGGE.

Vier broertjes zingen een welkomlied bij
het wiegje van nummertje vijf, dat zal
gekerstend worden onder de naam

Paul, 27-VII-'59, Dr. en Mw Dieleman-
Laane, Kontich

En deze keer geen lol, ons derde kindje is
een POL

27-IX-69, Apoteker en Mevr. L.
Deurinck-D'hooge. Beveren-W.

1970 betekent in vele gevallen een grote ommekeer in de tekst. Het religieuze valt
grotendeels weg en we krijgen aankondigingen in deze aard:

«Verhuisd . . . of
van moeke's buik, naar de wieg.» «Ik ben er.»

Hoera, hier ben ik! U schijnt mij niet te kennen? . . .
Ik ben het splinternieuw zusje van LUCIA. M'n naam
luit Daniëlla

8-X-'73
Alex en Marie-Rose
Dhaenens-Vanaelst

Voorlopig woon ik samen met ma op 'n flatje in de
materniteit Sint-Elisabeth, kamer 25 te Oudenaarde.
Niet zo lang meer, dan trek ik op met ma naar onze
nieuwe woning op de Boterhoek, zonder nummer te
9750 Zingem. Pa en zusje Lucia zullen ons graag zien
komen om links en rechts een handje toe te steken.
Op de doop, op nieuwjaarsdagen en . . . nog enkele
dagen door het jaar, zal ik graag aankloppen bij mijn
lieve meter en wat daar niet te bekomen is, zal ik
trachten los te krijgen bij mijn beste lieve peter.

De ooievaar heeft onze Willem en Bart
een lief zusje gebracht

Erika, 27-IX, '73, Els & Herman
Spanoghe-Mortier, Assebroek

Welkom «dries»
bij joke, vake en moeke

8-X-74 Stefaan & Gerda De Boeck-
Vander Vincken, Lede

Ik liet mij voor het eerst horen

Cliff, 11-XI-'74, Julien & Magda
Bauters-De Ruyck, Zingem

. . .
in het moederhuis
te . . .

Ik kreeg de naam

Aagje kreeg van papa en mama, met
de hulp van Peter, een broertje

Ruben, 11-IV-'75, G. Goethals-
Vanderheyden, Gent

Filip, Christel en Krista melden U met grote vreugde de geboorte van een zusje dat in het H. Doopsel de naam zal ontvangen van

Fier en gelukkig zijn hierom :
 Filip en Wouter Davidts, zijn broertjes
 Jan en Agnes Davidts-De Neve, zijn ouders
 Lea De Neve, zijn meter
 Luc Jacobs-Davidts, zijn peter

Tom deed zijn intrede op deze wereld

Met enige ongeduld en op adem gekomen na de vermoeiende reis meldt

Kim heeft zijn wiegje verhuurd aan zijn broertje

Een happy-end in negen maand, een echt broertje voor Natasja is er.

Daan kwam ons op 14 april 1977 vergezellen. En blij dat we zijn.

Daag. Ik ben Nele. Vandaag zagen mijn vake en moeke mij voor het eerst. Kom jij mij eens bezoeken ?

In de kou van vroeg gewinter brandt eindelijk de warmte van een lang verwachten. En wij bidden : kind, uit ons gegroeid ontvouw weldra je lentes.

't Heeft iets van haar, 't Heeft iets van mij Wij zijn zo gelukkig om 't Kindje van ons bei.

Ik dank God die mij schiep.
 Ik dank vake die mij riep.
 Ik dank moeke die mij droeg.
 Danken kan ik nooit genoeg.

Geboortekaartje zonder vaderopgave . . . iets nieuws ?

Katie, 19-VI-'75, Gilbert Vandeveldde-Moreels, Oudenaarde

Rutger werd geboren op 21 oktober 1976

12-III-'76, Aleks en Nicole Deseyne-Schoup, Wondelgem

Gudrin E.H.W. D'Halleweyn u haar blijde komst ter wereld op 22 maart 1976, Gent

Ruben, 31-VII-'78, Marc en Lieve Van Lancker-Vandewege, Mariakerke

14-X-'79, Dr. en Mevrouw Luc Billiau-Gehring, Geraardsbergen

Dirk & Christina en Liesje Imschoot, Gent

3-II-81. Martin en Katrien Bracke-Haegeman, Laarne

Wannes, 5-I-82, 22.35 u.
 Luc Lamon - Bea Willems, Oudenaarde

Vanessa, 13-I-82, Jean-Pierre en Ginette Van der Hauwaert-D'Haeyer, Brakel

Ingeborg, 1-VI-82, Peter en Lieve Mariman - De Neve, Hamme

---

*ik heb een dochtertje
 magda 16 april 1979*

*tante kiki is meter
 oom willy is peter*

*kamer 18
 dreefstraat 46
 3030 merksem*

*mieke vingerboedt
 gebuchtegang 64
 3030 merksem (5)*

Geldt het een unicum, een uitzonderlijke boodschap ? Of zullen we er in de loop van de volgende maanden en jaren nog ontvangen, in het teken van het feminisme ? Dat kan.

(5) Enigszins gewijzigde gegevens. Oorspronkelijk dokument in Bib. K.B.O.V. Gent.

Wat gebeurt er bij de geboorte van een levenloos kind? De auteur L.S. Verlooy (6) verklaart, dat de ouders geen aankondiging sturen, maar dat een kennisgeving in de krant verschijnt om pijnlijke vragen te voorkomen. De tekst is eenvoudig: De Heer en Mevrouw . . . - . . . geven kennis van de geboorte van een levenloos kind. Dat gebruik blijkt weinig of niet te bestaan. We bezitten een paar schaarse voorbeelden van de aankondiging bij de geboorte van een levenloos kind.

Zottegem, 14 wintermaand 1955.

† **Maria-Emma van der Linden**

Een kamer zonder licht
 In 't rustig moederhuis
 Een wiegje zonder wicht
 Een adem . . . 't enige geruis . . .
 Een jonge vrouw
 In pijn en rouw
 Wier hart haast stille valt
 Om 't kind, het leven halt
 gegeven, vóór 't begon.
 Daar buiten weent een najaarszon
 Hier binnen prangt het wrang gemis
 Aan 't wicht dat geboren . . . doch niet in leven is . . .

De ouders: **Renaat & Nelly VAN DER LINDEN-DIEPENDAELE**

Zusjes en broer: **Godelieve, Geertrui, Christiane,
 Dirk, Lutgardis en Anne-Mie.**

Afgezien van alle mogelijke variaties komen de basisgegevens van een geboorteaankondiging hierop neer:

- a. Voornaam van het kind: groter uitgewerkt dan de rest.
- b. Geboortedatum: meer dan eens wordt het jaartal vergeten.
- c. Naam van de ouders, namen van oudere broer(s) en zus(sen).
- d. Thuisadres.
- e. Kraamkliniek; kamernummer.
- f. Naam van peter en meter.
- g. Dag van het doopsel: vooral in de jaren 1950-1969.
- h. Uitzonderlijk het uur van de geboorte, en het gewicht.

C. Opkomst van de motieven

Zoals boven werd vermeld, is 1930 een stap in de evolutie.

Voor Brugge zijn dan zeker het vermelden waard de kaartjes ontworpen door **Felix Timmermans** voor het gezin Blaton.

Zijn dit de eerste persoonlijk ontworpen geboortekaartjes? Ze brachten niet alleen vernieuwing, ze zijn ook ikonografisch, volkskundig en qua tekst erg belangrijk.

De zes geboorteaankondigingen zijn in kleur weergegeven in *Felix Timmermans. Mens - Schrijver - Schilder - Tekenaar*, door **Julien Van Remoortere, Lia Timmermans, José De Ceulaer, Hubert Lampo, Hilda Van Assche, Richard Baeyens**. Antwerpen, 1972, 182.

(6) L.S. VERLOOY. Een Nieuwe Wereldburger. Etiquette en Gebruiken bij Geboorte en Doopsel. Uitg. Het Gouden Spoor - Hove, met Inleiding van Germaine DYCKHOFF-CEUNEN. 127, ill., rubriek: Officiële kennisgeving. Kennisgeving in de krant, 13-17.

LT802

DRUK J. LANNOO, TI

Ill. 6 & 7. Typeaankondiging van abdij te Maredtret en Jos. Speybrouck.

Belangrijk wat de geboorteaankondigingen vanaf 1929 betreft zijn de uitgaven van abdijen, vooral van l'Abbaye de Maredtret : de voorstelling is vanzelfsprekend hoofdzakelijk religieus met het doopsel als hoofdtema.

Representatief voor de periode 1928 tot de Tweede Wereldoorlog zijn de pentekeningen van Jos Speybrouck, uitgegeven bij Lannoo, Tielt. Het doopsel staat als thema weer centraal : dit wordt symbolisch uitgewerkt en de Speybroucklijnvoering is er duidelijk in te herkennen.

Wat uitgeverij Lannoo betreft, moeten we na Jos Speybrouck wachten tot 1960, voor een nieuwe, eigen produktie van geboortegraviek op gang komt.

Kort voor de Tweede Wereldoorlog duiken weer nieuwe produkties op. Uitgeverij Zonnewende in Kortrijk introduceert de kaartjes van Jeanne Gouppy. Ze zijn in kleur uitgewerkt en brengen een variatie in de motieven : naast de doopceremonie ook het kind in de wieg, nog steeds door engelen begeleid. Er is dus een blijvende religieuze inslag.

Van dezelfde uitgeverij treffen we de ontwerpen aan van Cilia en A.M. Bossaert waarvan de motieven bij J. Gouppy aansluiten.

Van groot belang zijn de prentjes in kleurendruk van Jeanne Hebbelynck, uitgegeven bij Zonnewende en Desclée-De Brouwer te Brugge.

Met haar aparte stijl, kinderlijk eenvoudig, heeft ze de kristelijke ikonografie vernieuwd.

jeannehebbelynck

Ons langverwachte kindje klein
Is naar de vont gedragen ;
Nu mag 't Gods eigen kindje zijn.
Het doopsel waschte 't zieltje rein.

Ill. 8 & 9. Jeanne Hebbelynck en Jeanne Gouppy.

Ill. 10. Paul De Bruyne siert grootscheeps de luister van Roeselare met gebouwen en wapenschilden voor Henk, 7-9-53, Rik De Ghein-Deckmijn.

Ill. 11. Bob De Moor schakelt het doopsel in, in een krypte : Wim, 8-3-55, Jan M. Deldaele-Ducheyne, Roeselare.

Desclée-De Brouwer gaf tijdens en na de tweede oorlog ook verschillende reeksen uit getekend door **Josette Boland**, eveneens kinderlijk eenvoudig van stijl.

Tijdens de oorlog ontwierp **James Pennyles** een aantal geboorteaankondingen voor de uitgeverij van zijn schoonouders A. François Fol in Brugge.

Ze zijn representatief voor deze periode en naast religieuze treffen we ook wereldlijke voorstellingen aan zoals moeder en kind in een huiselijke inscenering.

Kort na de Tweede Wereldoorlog werd een nieuwe periode in de Vlaamse grafiek ingeluid.

Ze vindt haar oorsprong in het verzet van jonge kunstenaars tegen de heersende wansmaak op het gebied van de grafische kunst.

Naar aanleiding daarvan richtten ze een vereniging «Die Ghenoetscap» op met het doel de eigen volkse kunst te beschermen tegen geïmporteerde invloeden.

Het werk van deze grafici draagt bijgevolg een uitgesproken Vlaams en kristelijk karakter en is gegroeid op basis van de oude Vlaamse graveerkunst.

Tot die groep van jonge kunstenaars behoren **Luc Verstraete**, die zijn bronnen zoekt in het verleden en de geschiedenis van zijn volk, **Arno Brys**, de gevoelige en nadenkende graficus en **Jef Boudens**, die uitmunt in het ontwerpen van sierschrift. Ook **Paul De Bruyne** ontwierp in deze periode geboortegrafiek met nadruk op het sierschrift.

Iets ouder zijn nog de ontwerpen van **Gerard Schelpe** die stuk voor stuk individueel ontworpen zijn. Ze komen voor vanaf 1944.

Gelijktijdig daarmee zijn de geboorteaankondingen van **Albert Setola**, in een Brugs kader gesitueerd.

Vanaf 1943 treffen we heel wat geboorteberichten aan door **Luc Dejaegher** ontworpen volgens het principe van de houtsnede. **Frank Ivo van Damme** en **Bob de Moor** uit het Antwerpse verdienen eveneens onze aandacht en waardering.

Deze grafische ontwerpen zijn typerend voor de jaren vijftig, maar daarnaast vinden we nog steeds een niet te onderschatten aantal commerciële aankondingen.

Als voornaamste kunnen we **Anton Pieck** vermelden; zijn sprookjesachtige, fijngevoelige en huiselijke taferelen kenden een enorm succes, zelfs tot vandaag de dag. Ze werden en worden ook nu nog uitgegeven door uitgeverij Kunst Adelt in Maastricht, maar werden in ons land overal verspreid.

Dezelfde uitgeverij gaf een reeks van de Gentse **miniaturiste Jeanne Duchène** uit.

De tekeningen van de Duitse **Bertha Hummel** kenden ook hier in de vijftiger jaren grote opgang, naast een grote variatie prentbriefkaarten en geboortekaartjes. Terzelfdertijd en in bijna identiek dezelfde stijl gaf uitgeverij Coloprint in Brussel een reeks uit, getekend door **Bonnie**. Ook **J. Bukac** sluit daar heel nauw bij aan.

Géneviève Marti tekende aanvankelijk ook voor Coloprint, maar later voor Kunst Adelt, in een volledig andere stijl.

Hierna hebben we de jaren zestig bereikt, die de evolutie allesbehalve overzichtelijker maken, want het aantal geboortekaartjes stijgt enorm.

Het afdrukken van foto's van oudere broer(s) of zus(sen), van de ouders of zelfs van het pasgeboren kind zelf raakt meer en meer in. Is de weergave van een schilderij, met moeder en 'n kind aan haar zij en 't ongeboren kind in deschoot een enig geval? **Jan Debruyne**, Moortsele, 1981.

Linen ontwierp aankondingen die ze zelf uitgaf volgens het principe van de zeefdruk.

Frederik Vanmelle gaf zijn eigen potloodtekeningen uit als geboortekaartjes.

Uitgeverij Lannoo speelde een belangrijke rol in de verspreiding.

Zoals al vermeld, was tot 1960 alleen **Jos Speybrouck** als kunstenaar van eigen bodem belangrijk.

Tussen 1940 en 1960 krijgen we van de uitgeverij alleen import uit Spanje en Italië.

In 1959 werd, naar inleiding van het vijftigjarig bestaan van de uitgeverij, kritiek geleverd op deze import. Zo ontstaat daar een nieuwe impuls met eigen ontwerpers. De voornaamste namen zijn : **Jaklien, Boudewijn, Lie, Ghis, Marion, Tine Vertse, Ch. Comijn, Kristien.**

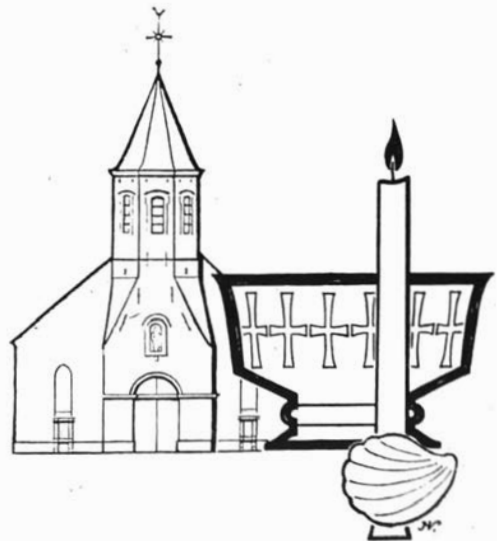
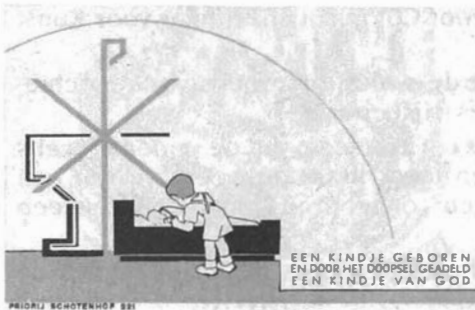
De ontwerpen van Jaklien en Lie treffen we het meest aan.

De creativiteit van de ouders en de eigen persoonlijke inbreng bij het opstellen van een geboorteaankondiging gaat er de laatste jaren wel op vooruit.

Ill. 12. *Jaklien (Bauters-Moerman) ziet het kind vaak met speelgoed en/of in de natuur.*

Ill. 13. *Nadin laat de wieg weerspiegelen in de vijver, bij de woonst.*

Ill. 14 & 15. *Religieuze motieven spannen doorheen de tijden. Links een uitgave van de Priorij Regina Pacis, Schotenhof: Herman Verbaere tekent bij de kerk van Oosterzele de doopvont en bijborende motieven : Anne, 18-6-60, Marc en Huguette Verschraegen-Verbaere, Oosterzele.*

D. Proeve van lijst van de belangrijkste ontwerpers & tekenaars

1. Privé ontwerpen.

1. *Felix Timmermans* (Lier 1886 - 1947) ontwierp in de jaren dertig de geboorteaankondigingen voor het gezin G. & I. Blaton-Merckx te Brugge. Dat feit was van belang voor de evolutie van de geboortegrafiek, omdat die op dit ogenblik praktisch louter uit gewoon gedrukte aankondigingen bestond. De zes kaartjes zijn volks, anekdotisch, natuurgebonden, Vlaams, oorspronkelijk, verhalend van trant. De ooievaar als kinderbrenger is het volks element; de kinderboer die het wichtje aan huis levert, komt inzake volksgeloof niet voor in Brugge, maar is typisch voor het Antwerpse en dus ook Lier; de pater Kapucijn past in het Brugs kader; een zeilschip, een klomp en een rieten mand brengen een kind aan.

2. *Gerard Schelpe* (Brugge 1906-1973). De voorstelling is aan plaats, tijd en familie gebonden. Belangrijk zijn de kaartjes voor de kinderen van de beiaardier Uten. De Brugse Halletoren is het stralend centraal motief.

3. *Luc De Jaegher* (Borgerhout 1912) is voor de geboortegrafiek uiterst actief in de periode tussen 1940-1950, voor de uitgeverij De Anjelier, bij Desclée-De Brouwer en De Perel in Borgerhout.

4. *Albert Setola* (Vlissingen 1916 - Brugge 1981). Zijn geboortekaartjes voor de kinderen van volkskundige Hervé Stalpaert zijn door de aard van de zaak typisch Brugse creaties.

5. *Luc Verstraete* (Eeklo 1928) is evenzeer schilder als graficus. Als medestichter van 'Die Ghenootschap' luidt hij een nieuwe periode in de Vlaamse grafiek in. Hij bindt de naam van het kind met de tekening of scheidt een volledig tafereel, apart, voor het geboortekaartje.

6. *Jef Boudens* (Brugge 1926) werkte mee aan kalligrafische uitgaven in de V.S., Rusland, Engeland, Duitsland. Zijn geboortekaartjes stammen vooral uit de periode 1950-1960.

7. *Arno Brys* (Sysele 1928) was met Luc Verstraete de promotor voor de vernieuwing van de Vlaamse grafiek. Van 1961 af tekent hij geboortekaartjes voor bepaalde families. Aldus worden het unieke creaties. De familienaam, de lokaliteit, broers en zusjes van het betrokken kind leveren lokale en familiale kleur.

8. *Paul De Bruyne* (Gent 1934) tekende in de periode 1953-1966 geboorteaankondigingen, tekende verschillende reeksen voor eigen uitgeverij Houtland, maar ontwierp hoofdzakelijk privé voor vrienden.

9. *Jos Van den Abeele* leverde een reeks kinderhoofden en het motief moeder-kind voor het familiaal bedrijf Sanderus te Oudenaarde.

2. Uitgaven van abdijen en kloosters

1. *Abbaye de Maredret. Sosoye.*

De prentjes behoren tot de oudste met motief, van 1929 af. De abdij, gesticht in 1893, drukte in het begin Des souvenirs de baptême, die als geboorteaankondiging gedrukt werden, hoewel ze daar niet specifiek voor bestemd waren. Religieuzen van de abdij hebben ze ontworpen.

2. *Priorij Regina Pacis in Schotenhof*

heeft een van de eerste geboorteaankondigingen met motief gepubliceerd. De zusters ontwierpen die. Zuster Kaiser heeft het oudste omstreeks 1930 getekend.

Ill. 16. Luc Verstraete toont het kind met de patroonheilige !
Lutgart van Brussel, 19-6-56, Roeselare.

Ill. 17. Arno Brys laadt de ooievaar met de patroonheiligen van de drie broers : Peter, Michiel en Lieven, voor Stijn van Walter & Laura Ronsse-Brys, 14-3-74, St.-Denijs-Westrem.

Ill. 8. Anton Pieck, rijk in velerlei voorstellingen.

De brave pater kapucijn, die de kleine kindjes brengt, gaf op 1 Oogst 1955 bij ons het derde kindje af, dat in het doopsel den naam van PETER getreghen heeft waardoor wij God zeer dankbaar zijn.

apotheker en mevrouw surmont, Patrick & Frank
st katelijnestr. 157. Brugge

Peter : Dokter D. surmont, oostende
Meyer : mevrouw Laura Vanhaecke - Dombrecht.

Ill. 19. Marc Sleen kondigt Peter aan in een Brugs kader en geloof.

3. *Benediktenabdij van Dendermonde.*

Vier benediktijners hebben geboortekaartjes ontworpen : dom Norbertus Rombaut, dom Augustinus Van den Broucke, dom Placide Rosseel, dom Antonius Maes; het religieuze element treedt op de voorgrond. De belangrijkste periode van productie en verspreiding dateert van ca 1932 tot 1970. De abdij en het klooster van Béthanie in Loppem hebben ook geboorteaankondigingen op de markt gebracht, met een doop in een portaal van een katedraal en met symbolische elementen.

3. **Ontwerp van lijst van kunstenaars betrokken bij uitgevers.**

Zie voor nummers 1 tot 12 begin van hoofdstuk C

1. *Jos Speybrouck* (Kortrijk 1891-1956) is expressionistisch en symbolisch. De cirkel en de geometrische afgewogenheid komen telkens terug.

2. *Jeanne Hebbelynck* (Gent 1891-1959), meisjesnaam Jeanne Dutry, gehuwd met advocaat Léon Hebbelynck. Een dochter Martine zette het werk in dezelfde trant voort, maar stierf vroeg. Regelmatige motieven : de engel, het kind, bloemen, een gouden aureool.

3. *James Pennyles* (Folkestone GB 1914), zoon van Constant Permeke. Geboortekaartjes komen voor tot 1950, qua stijl aansluiting bij J. Hebbelynck.

4. *Jeanne Gouppy* (Vercelli - It. - 1909 - Luik 1963) voorstelling van kind en blonde engelen, in lichte tinten.

5. *Cilia*, kenteken voor Cilia Vandist-Cole (Gent 1921). Overeenkomst met J. Gouppy, verfijnder en detailrijker.

6. *Josette Boland* (Wandre bij Luik 1920), soms samenwerking met haar zus Susanne. Kinderen met voorkeur voor Aziatische typen en geruite motief in de stoffering.

7. *Jeanne Duchène* (Brecht 1889), miniaturiste.

8. *Anton Pieck* (Den Helder Ndl. 1895). Geboortekaartjes erg in trek in 1950-1961, kennen nog immer bijval.

9. *Geneviève Marti* (Ukkel 1928). Begon voor uitgeverij Coloprint Brussel, werkt daarnaast sinds 1932 voor uitgeverij Kunst Adelt Maastricht. Bij Coloprint momentopnamen in realistische stijl. Voor Kunst Adelt fragmentarisch en meer gestileerd.

10. *Bertha Hummel & Bonnie & Bukac* in één adem. Hummel (Massing an der Rott, Beieren 1909 - Saulga 1946) hoort hier thuis omdat haar ouders vaak haar aankondigingen kozen en omdat zij duidelijk als inspiratiebron dient voor Bonnie, d.i. mevrouw F. Boon (Oostende 1922) die geboortekaartjes tekent voor Coloprint, met als hoofdtema het kind en herstkleuren, en voor Jean Bukac (Most, Tshechoslovakije 1905 - Brussel 1973) die geboortekaartjes ontwierp voor 'Association Bukac-Divoire' en 'Werner Demeyere (= W.D.)'. Zijn motieven zijn huiselijk.

11. *Linen* (Gent 1922) Eveline Henderick herleidde haar voornaam tot Linen, beschikt over een eigen uitgeverij, Atelier Linen in Gent, ontwierp geboortekaartjes van 1952 af, behandelt in hoofdzaak het moeder-en-kindmotief.

12. *Frederik Vanmelle* (Gent 1936) ontwierp tussen 1963 en 1970 geboortekaartjes, die hij als zelfuitgever op de markt bracht.

Belangrijkste kunstenaars in dienst van Lannoo, Tielt vanaf 1960 :

a. *Jaklien*

Mevrouw Jaklien Bauters-Moerman ontwerpt sinds 1960 om het jaar twee reeksen geboortekaartjes, in een eigen stijl en ritme, gestileerd en kinderlijk romantisch, met het kind in zijn omgeving, vaak met speelgoed.

b. *Boudewijn* (Kortrijk 1938)

Boudewijn Delaere tekent geboortegrafiek voor de uitgevers Lannoo en Schurmann in San Francisco in de periode 1960-1972, over het algemeen in een vierkant formaat, gekleurde achtergrond, met kindermotief: speelgoed, een hobbelpaard, een beer, een rammelaar.

c. *Lie* (Lede 1932)

Lieve Weynants-Schatteman tekent voor geboortekaartjes taferelen uit de kinderwereld, kinderlijk poëtisch. Voor de persoonlijk ontworpen aankondigingen stuurt de familie vaak een foto om het ontwerp aan te passen.

d. *Ghis* (Kortrijk 1941)

Ghislaine Verhebben-Devos, in 1968-1978, daarnaast enkele ontwerpen voor familie en vrienden.

e. *Janine*. (Borgloon 1944)

Janine De Laet-Smeers tekende geboortekaartjes van 1971 tot 75 voor P.V.B.A. Decorte in Gent en van 1975 af voor Lannoo (5).

Inzake produktie van sommige drukkers en initiatiefnemers ontdek je wel eens verbluffende cijfers. Dat is ook het geval met de uitgeverij Decorte van Gent die uit *Werken* (West-Vl. 1905) stamt en langs de kleinzoon steeds verder uitdeint. Het eerste sukses van de huidige beheerder Theo Decorte werd het geboortekaartje Bartje, verkocht op 3.327.000 exemplaren in de Beneluxlanden. Let even op de beschouwing in het kort besluit achteraan, voor **het rijk van de kinderen**. De ouders wensen een geboortekaartje, bijna voor elk kind dat in Vlaanderen op de wereld komt. Het valt niet te verwonderen, dat een drukker getallen voorschotelt, dat je er paf van staat.

In de periode 1981/82 presteren bij hem :

- (1) *Constanza* (Barcelona) brengt een kind in aktie, in de wieg tijdens het spelen met tuig allerlei en de poëzie van vogeltjes daarrond, een kind dat zelf zijn klederen opbergt als een grote.
- (2) *Graba* (Ignace De Graeve van Adegem) ontwaart het kind en omgeving op een eigen oorspronkelijke wijze.
- (3) *Nadine* (Bogaert van Gent) die graag het huis met een bloemenrijke omgeving tooit de wieg in een vijver van de tuin laat weerspiegelen, of druiventrossen rond de wieg tovert.
- (4) De fotograaf *G. Trefois* (van Gent) schuift het kind in tere kleuren, of een ander element: binding van moeder- en kinderhand, een paar sokjes, enz.
- (5) *Jean Uytelst* (van Laarne) ziet het kind als een binding van speelgoed, dier en buitenwereld in een poëtisch kader.
- (6) *Jan Vandepitte* (uit De Pinte) houdt het in hoofdzaak bij grafische elementen en bloemversieringen.
- (5) De verhandeling **Een bijdrage tot de studie van geboorte- en doopgebruiken in Brugge met nadruk op de geboortegrafiek** van Adelheid De Bruyne bevat over elk van deze kunstenaars uitvoerige gegevens, inzake biografie, studies, beroep, prestaties en publikaties, techniek, vooral inzake geboortegrafiek. (Nota redaktie Oostvlaamse Zanten) De verhandeling berust in het Seminarie voor Volkskunde, R.U.G. en in de Bibliotheek van de Kon. Bond der Oostvl. Volkskundigen, Kraanlei 65, 9000 Gent. Raadpleging bij voorbaat aanvragen.

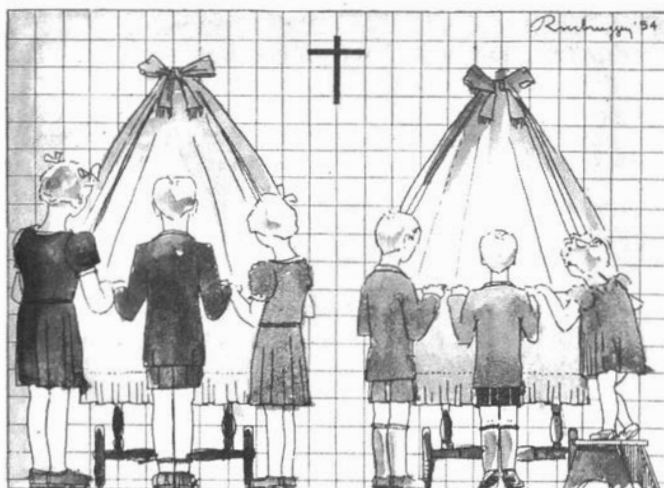

Ill. 20 & 21. Vier kindren brengen samen
nr. vijf: Reinbilde, 16-5-55,
Eugeen & Simonne van Autenboer-Verschaeren, Turnhout. Houtsnede Jan Flameng.

Vijf kindren dansen rond de boom bij de
komst van nr. zes: Veerle, 24-3-61,
Eugeen & Simonne van Autenboer-Verschaeren, Turnhout. Houtsnede Jan Flameng.

Ill. 22. Drie broers en drie zusjes bij de tweeling. Jantje en Jefke, 29-4-54, Rik & Joske
Mannaerts - Van Schaeren, Tielt. Portrettist R. Verbruggen. Kwartjes met de hand gekleurd!

Ill. 23. Norbert van Yperzeele siert Jan,
8-8-73, met een tekenlat André & Hilda
Lust-Boutsen, Oudenaarde.

Ill. 24. Michel Bracke knipt ook naar
school: Tom, 12-3-76, van Aleks & Nicole
Deseyne-Schoup, Wondelgem komt uit
een bank te voorschijn.

Kinderen krijgen telkens de klemtoon.

Vormen Eugeen van den Broeck van Opwijk, en Bert van den Broek samen de brug tussen Oost-Vlaanderen en Brabant voor de heem- en volksgebonden lieden? Eugeen vooral heeft geboortekaartjes getekend voor zijn grote familie, en voor velen daarbuiten, in Brabant en Oost-Vlaanderen en verder ook. Zij vertegenwoordigen voor een ruim deel de kunstzin van ons volkse leven en streven.

Let op de onderwerpen die uit elk beeld van de aangehaalde tema's stralen.

E. Ikonografisch overzicht : mogelijke motieven.

1. De kinderherkomst op basis van het volksgeloof :

- de ooievaar,
- de engel,
- de kool,
- de boot,
- de pater kapucijn, (Brugge)
- een ei.

2. Het doopsel :

- voorstelling van het ritueel
- symbolen : doopvont, duif, water, wit kleed, handoplegging, kaars.

3. Het kind :

- afzonderlijk,
- moeder en kind(eren)
- met andere kinderen,
- gezin : vader, moeder, kind.

4. Huiselijk tafereel :

- huiskamer met wieg
- wieg voor de woonst.

5. Foto :

- van het hele gezin,
- van de ouders,
- van de oudere kinderen,
- van het kind.

6. Familiaal tafereel :

- Grootmoeder die kind (van een boot) brengt
- Moeder (met kind in de schoot en ander kind bij zich).

6. Plaatsgebonden motieven :

- Brugse stadstoren; Roeselaarse gebouwen; Landschap St.-Kornelis-Horebeke; Kerk van Machelen en Leie met boot; Parochiale kerk van Brakel; Moortsele, e.a.

7. Naamgebonden motieven :

- patroonheilige van het kind; patroonheiligen van oudere kinderen.

8. Genealogische motieven :

- Familiestamboom; vooroudersreeks.

9. Symbolen i.v.m. levenselement :

- levensboom, hartmotief, zonnerad, levensrune.

10. Kinderlijke attributen :

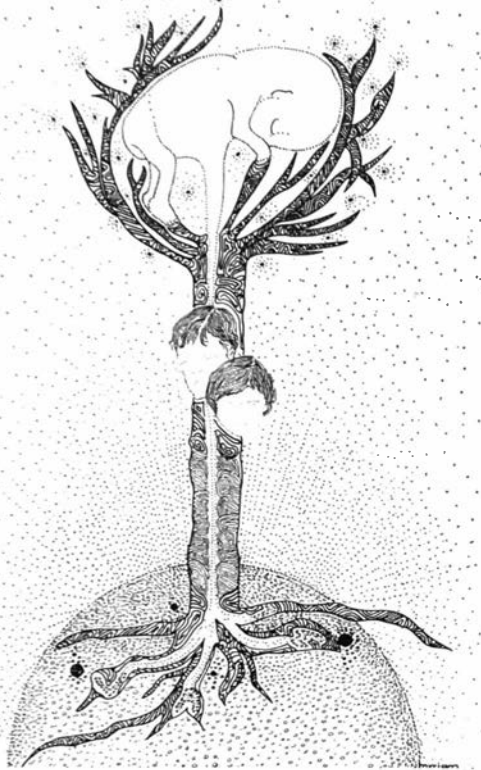
- Kleedjes, speelgoed, luiers, wieg (zie nr. 4), fopspeen.

11. Kindertekeningen :

- Oudere broer(s) en/of zus(jes) tekenen de aankondiging.

12. Rebusvoorstelling.

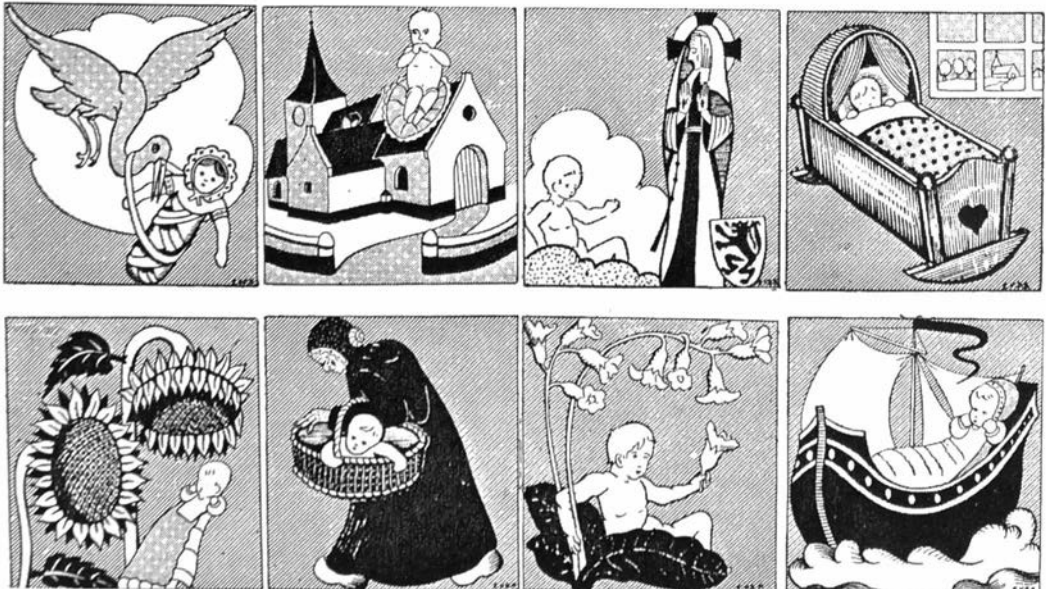
Niet iedereen vermoedt het, maar er verschijnen nog immer tweetalige geboorte-aankondigingen in Vlaanderen, zo in Gent, Oudenaarde, Geraardsbergen en in andere lokaliteiten.

Ill. 25. Myriam Eygemans in Limburg bereikt het summum : binding van drie generaties, het kind in de takken van de levensboom, de ouders geportretteerd in de stam, de vier grootouders als bronnen bij de wortels. Kjell, 31-8-79, Patrick en Vera Hemelsoet-Goossens, Genk.

Ill. 26. Bert van den Broeck laat velerlei motieven opstijgen : de hoorn van overvloed, een vijfster, een beeld van moeder, de helft van 't stadhuis te Dendermonde, enz. Annemieken, 29-12-69, Hugo De Beul-Bosteels, Dendermonde.

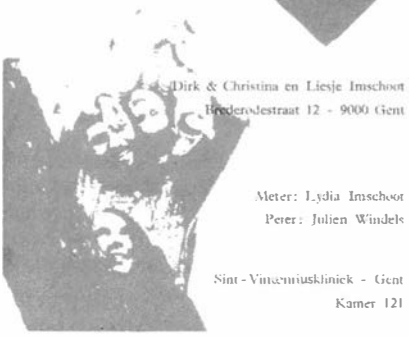

Ill. 27. Eugène van den Broeck treedt met acht beelden te voorschijn, enig en innig volks !

DAAN

kwam ons op
14 april 1977
vergezellen.

En blij dat wij zijn!

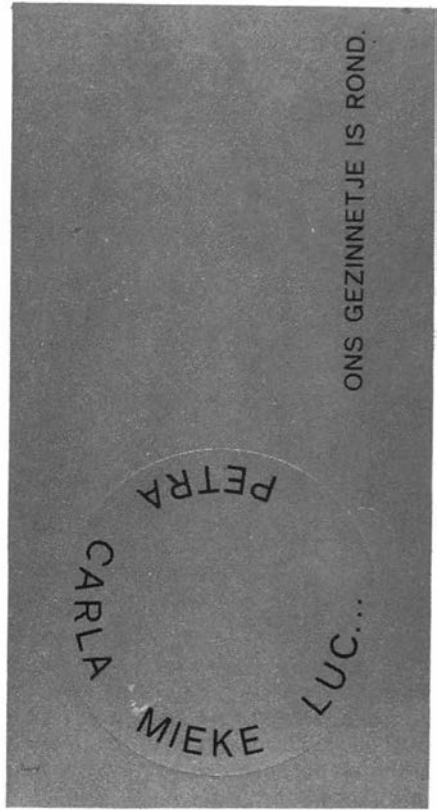

Dirk & Christina en Liesje Imschoot
Brederslestraat 12 - 9000 Gent

Meter: Lydia Imschoot
Peter: Julien Windels

Sint-Vincentiuskliniek - Gent
Kamer 121

Ill. 28. Vader, moeder en kind vormen een drieëenheid, gebonden in de artistieke visie van vader.

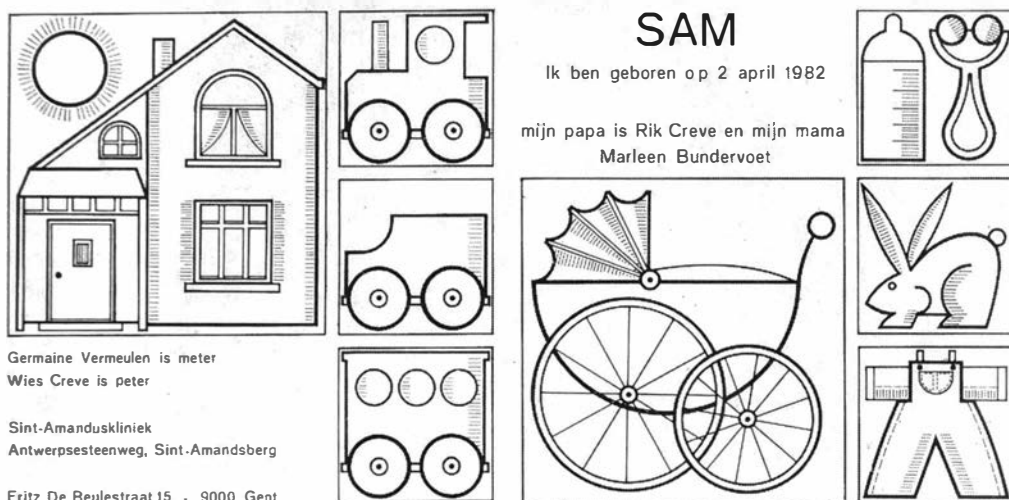
Ill. 29. Een cirkel is een ideale kring, ook voor een gezin : Petra 7-1-74, Lieve en Mieke Imschoot - van Deursen, Gent.

Ill. 30. Frank-Ivo Van Damme laat in zijn litografie man en vrouw één worden door en voor het kind : Jantje, 26-4-65 : Frank-Ivo en Joke Van Damme-Van den Brandt, Ekeren 2.

Ill. 31. Frans Sterckx omlijnt de bund moeder en kind. Ann, 5-3-67. Frans en Clara Sterckx-Michiels, Oostakker

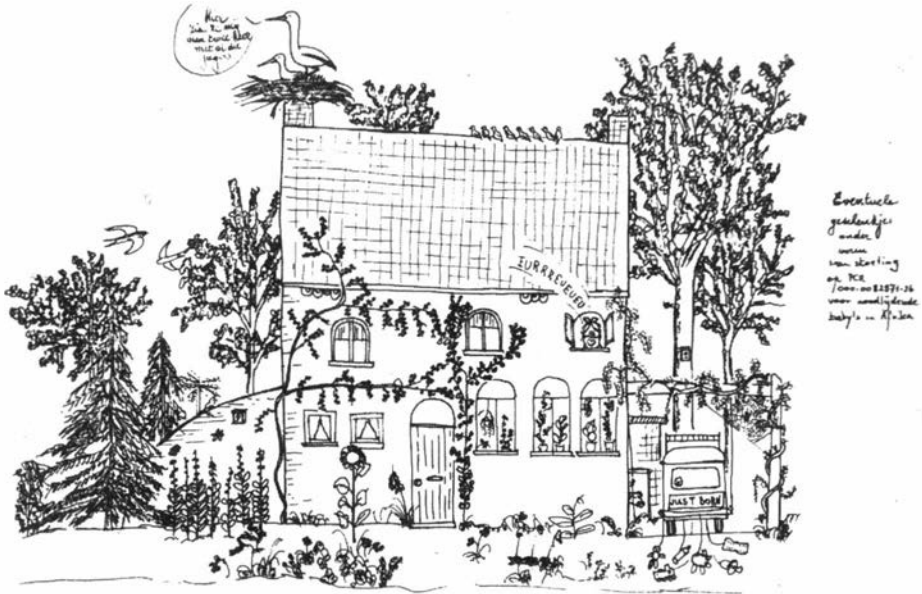

Ill. 32. Rik Creve tekent zijn huis en allerlei biezonderbeden voor Sam.

Ill. 33. Walter Dermul ziet de massamedia bij de komst van Sander, 11-3-82, Walter en Bea Dermul - Vanderlinden, Brussel.

Het kind is soms wel eens het centrum van de wereld. Akkoord?
Illustraties nr. 24, 28, 33 zijn gerealiseerd in de drukkerij Joz Imschoot, Gent.

We worden een aichtertje (Horefiën) rijker op 13 maart.
 Elisavite, Rindin Jozeph Yocque
 ligt in Elisavite-ziekhuis in Brussel (bouw 24)

Ill. 34. Vader tekent huis & omgeving, de boodschap door het venster, een Engelse tekst op de wagen. De oovenaar verklaart, dat jagers in de buurt zijn ras bedreigen. Weergave van de kaart 1_1.

(Woonplaats : St.-Agatha-Rode)

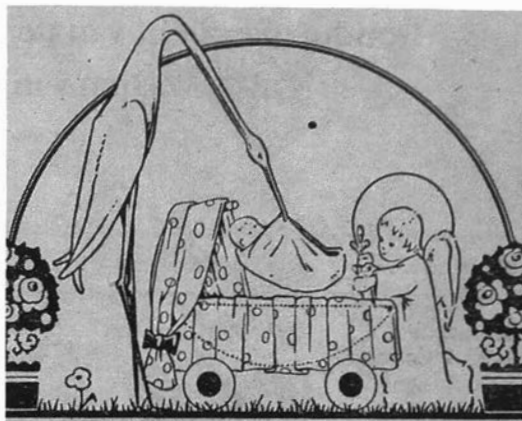
Ill. 35. Jos van den Abeele portretteert Oma die het kleinkind van de boot brengt : Isab^ol, 15-11-67, voor Nicol Craeye - Beyaert, Olsene. De Leie en het beilgdom in de buurt.

Bondig overzicht van de voornaamste drukkers en uitgeverijen van geboortegratiek.

Naam en adres	Merktken	Artiesten en medewerk(st)ers
A. François Fol Academiestraat 12 8000 Brugge	AFF	James Pennyless (John Permeke)
De Anjelier (hoort bij Desclée- De Brouwer)	De Anjelier	Luc De Jaegher
Artca Groendreef 197 9000 Gent Freelance medewerk(st)ers uit binnen- en buitenland		Alex, Alexine, Ann, Claudia, Contijoch, Els, Flaura, Hilde, Inge, Iris, Jasmijn, Kathy, Koen, Kristel, Kristof, Lieve, Lisa, Lobata, Luc, Margriet, Maria, Marion, Martine, Moniek, Nadia, Nathalie, Patsy, Peggy, Penelope, Peter, Sabine, Sofie, Stefaan, Steven, Sylvia, Tristan.
Benediktijnenabdij Vlasmarkt 23 9330 Dendermonde		1932 - ca 1968 Dom Norbertus Rombaut, Dom Augustinus Van den Broucke, Dom Placide Rosseel, Dom Antonius Maes.
Beuselinck Boussemaere 225, 8250 Eernegem		Barbara, Bart, Bieke, Claudia, Dora, Dominique, Els, Geertrui, Griet, Hannelore, Heidi, Ilse, Isabelle, Krist, Leen, Lieve, Marleen, Monic, Pascal(e), Petra, Pia, Rik, Susy, Theresa, Trudo, Veerle.
Buromac Zevenbergenlaan 4 8200 Brugge		Freelance medewerk(st)ers uit binnen- en buitenland
Coloprint Rozendaal 4 1000 Brussel	Coloprint B	Bonnie (F. Boon), Geneviève Marti (M. Martin), Groot aantal niet gesigineerde uitgaven met o.m. Héléna Scheggia (Kopie J. Hebbelynck).
Decorte Antwerpsesteenweg 308 9110 Gent	Decorte Gent	Constanza, Barcelona; Graba (Ignace De Graeve, Adegem); Nadine (Nadine Bogaert, Gent); G. Trefois, Gent; Teresa (Mevr. Mareen); Jean Uyterelst, Laarne; Jan Vandepitte, De Pinte.
Desclée De Brouwer Houtkaai 23 8000 Brugge	Desclée De Brouwer Brugge	Jeanne Hebbelynck, Josette Boland
Edicorna Berthelotstraat 106 1060 Brussel	J.C. = Jozef Corna.	Niet gesigineerde uitgaven.
Gerard Blanchard E. Masoinlaan 15 1090 Brussel.	GBB	Héléna Scheggia (Kopie J. Boland), diverse niet gesigineerde uitgaven.
Houtland Dirk Martensstraat 15 8000 Brugge	Houtland	Paul De Bruyne, Lieve Bekaert.
Huysman-Verbruggen, Molenbergstraat 52, 2560 Rumst		in free-lanceverband : Leen, Mark, Aurum, Mieke, Filip, Joke, Annelies, Steven, Lien, Sofie, Margot, Iris, Jassica, Vichy, Toon, An, Kim, Sandra, Fleur, Koen, Karina, Momm, Ludo.

Ill. 36 & 37. Berten tekent een engel bij een wieg voor Luc, 24-2-40, van Joseph Speeckaert - De Jonghe, St.-Amandsberg.

Een engel en een ooievaar bij Jan, op 6-2-39 van Leo Willems - Van Cauwenberghe, Gent.

Ill. 38. Erna Van de Velde plaatst Christophe in een kool, 5-1-72, Robert & Francine Ruys-Roelandt, Wichelen.

SANDER
is
geboren
Op
4JUNI
bij
Magda. Herman
& **Simon**

Fam. De Sutter

Ziltedreef 3

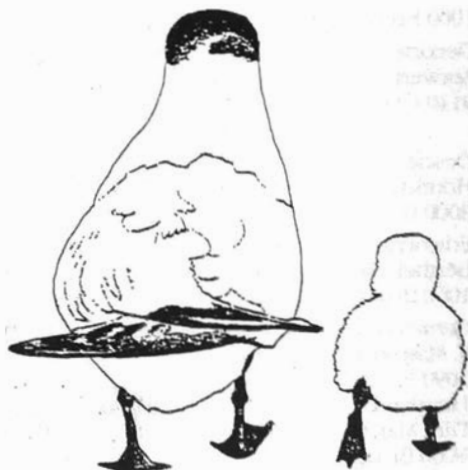
9990 Maldegem

Nr 3 SERIE 1001

Ill. 39 Familie De Sutter 'stempelt' het jaartal met de postzegel'

Ill. 40. Godelieve Maertens seint met zonen meeuw Johan, 13-3-64, tweede kind van Jan & Anna Smolders-Maertens, Zottegem.

Ill. 41. Vader stiert de komst van zijn eerste zoon Peter, 31-3-82, met een grote en kleine meeuw. Piet en Chris Desmet-De-wulf, Roeselare.

Joz Imschoot p.v.b.a. Burggravenlaan 14 9000 Gent		Jozef Cantré, Rik Creve Antoine De Decker, Walter Dermul, J. Deventer, Karel Dierickx, Arsène Duyck, Dirk en Luc Imschoot, Frans Sterckx, Adriaan Van Heucke, Max Van Damme, Jef Wauters.
Intercard Wulpstraat 17 2060 Merksem		
Korrekt Ducgaaienstraat 2700 St.-Niklaas	Korrekt	Ontwerpers uit het Antwerpse o.a. Leeuwerik, Paul, Nicole, Liliane
Kunst Adelt Wilhelminasingel NL-6202 Maastricht	Kunst Adelt	Jeanne Duchène, Jeanne Hebbelynck, Geneviève Marti, Anton Pieck.
Lannoo Kasteelstraat 97 8880 Tielt	Lannoo Tielt	Jos Speybrouck, import uit Spanje, Italië, eigen ontwerpen met o.m. Jaklien, Boudewijn, Lie, Ghis, Janine, Ch. Comijn, Kristien, Marion, Tine Vertse.
Linen Gordunakaai 2 9000 Gent	Linen	Eveline Henderick
Maredret Abbaye SS. Jean et Scholastique 28, Rue des Laidmonts 5643 Sosoye	Abbaye de Maredret	Religieuzen van de abdij.
De Perel Stenenbrug 124 2800 Borgerhout	De Perel	Luc De jaegher, Jef Boudens.
Priorij Schotenhof Regina Pacis 2120 Schoten	Priorij Schotenhof	Religieuzen van de priorij
Steurs Nieuwelei, 18 2510 Mortsel		Tine, Merco.
Wilvo St.-Rochusstraat 100, 2100 Deurne		
Zonnewende Leiestraat 12 8500 Kortrijk	Zonnewende Kortrijk	J. Gouppy, J. Hebbelynck, Cilia (C. Vandist-Cole), A.M. Bossaert; M. Th. Libeert ook import uit Duitsland, Oostenrijk

Het past terloops een specifiek geloof uit de vreemde aan te halen. M.A. Aalbregtse tekent in 1955 op een geboorteaankondiging, voor een zoon uit een gezin afkomstig uit Zeeuws-Vlaanderen, op het eiland Biak in Nieuw Guinea, hoe een kind uit een kokospalm ontspruit. Volgens het volksgeloof ginds groeien kinderen aan een boom.

M.A. AALBREGTSE. Lief en leed in het Land van Cadzand. Volksgebruiken bij geboorte, huwelijk en overlijden. Met Voorwoord van drs. W.P. DEZUTTER. Zaltbommel, 1976, ill. p. 15.

Ill. 42. Merr. J. de Jong-Brouwer uit Friesland knipt een levensboom voor Lodewijk, 23-10-80, Robrecht en Cecile Lenaerts-Weyns. Het ouderpaar als twee vogels onderaan, de twee kinderen bovenaan.

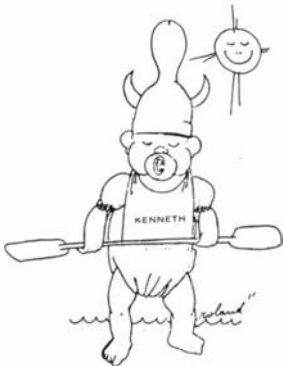
Ill. 43. Jef Weyns tekent een achttaakige levensboom op twee barten voor Clara, 31-12-46; Weyns-PaulaMijlemans.

Ill. 44. James, kartoenist, portretteert als va zijn zoon Steven, die Kristof aankondigt. 10-1-82. Jozef & Emelda De Sutter-De Roo, Zottegem.

Ill. 45. Moeder tekent de huiskamer voor Griet, 5-3-80, Patrick en Claire van Lancker-De Beer, Zwalm.

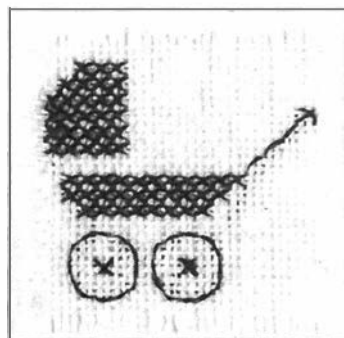
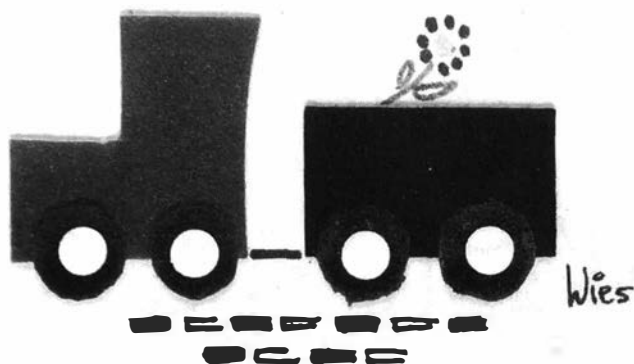

Ill. 46. Roland van de Bussche uit Antwerpen stelt een jonge Viking voor: Kenneth, 16-5-78, Svein Eggesbø-Van den Abbeele, St.-Denijs-Westrem.

JAKLIEN BENI & PETER

Ill. 47. Een wieg als sportwagen voor Katrien, 25-6-75, Béni & Jaklien Roos-De Ruyver, Kessel-Lo

Pop-art oefent eveneens invloed uit op de aankondigingen.

Ill. 48 & 49. Wies bevestigt een stuwelen trein (!) met een bloempje op de kaart van Griet, 3-12-70, Armand en Hedwig De Lanoo - Waelpuut, Schoten.

Een wieg(je) in kruissteek praat op de kaart van Tim, 29-12-81, Eric & Hilde De Clercq - Van Herzele, Zottegem.

Blaadjes van een orchidee zijn aangebracht op de hoge boeg van de boot die Rut aanbrengt, 16-3-76, Ward & Mieke Reynaerts-Ulens, Wilsele.

marjan, camiel, sara en sofie melden u
met blijheid de geboorte van

STAF

21 september 1979
a.z. st.-jan ruddershove brugge
kamer 760

camiel & marjan vrielynck-giraldo
keizer karelstraat 23, 8000 brugge

meter: mevr. sunette dumoulin-giraldo
peter: dhr. jansnebuick-vincke

waars is de tijd dat kinderen uit groene kalen kropen, al thuis werden bezorgd door de kapucienen en ander gevogelte...

Ill. 50. Spant Brugge de kroon? Camiel Vrielynck verwelkomt de Brugse pater, een reuze-kool en ooievaar bij de geboorte van Staf, 21-9-79, Camiel en Marjan Vrielynck-Giraldo, Brugge. Vinden artiesten, vaders, moeders, bijzondere inspiratie bij de geboorte van een kind of kleinkind? Let op nr. 5, 15, 28-34, 43-45, 50-51.

Ill. 51. Een rebustorm en uiterst duidelijk voor scherpzinnigen.

Bij nazicht van tekst en illustratie ervaren wij dat nog heel wat werk wacht ! Verzamelen van een eeuw geleden tot heden, studie van albums, uitgevers, artiesten, ontleden van motieven bij een klassiek vertrekpunt en verdere schema's vastleggen.

Kort Besluit.

Het rijk van de grote mensen, bij manier van spreken, sterft bestendig uit. Het rijk van de kinderen integendeel nooit.

Daar dartelt immer een veelheid van leven en in dat kader stijgt voortdurend, in de zin van creativiteit, een waaier van mogelijkheden om de geboorte aan te kondigen.

Een eeuw geleden, tot in het begin van onze eeuw, was het bericht eenvoudig en haast eentonig. Sinds een paar decennia verschijnt bij de geboorte der meeste kinderen in Vlaanderen een gedrukte aankondiging. Vele ouders wenden zich naar de drukker om in een album van de uitgeverij een aantrekkelijk kaartje te kiezen. Daarnaast komen artiesten, kunstzinnige fotografen, menig vindingrijke kindergeest- en hand van pas om op originele wijze de aankondiging te seinen. In de lijn van de pop-art hebben ouders zelfs kleurrijke lapmiddelen ingeschakeld. Het staat ons duidelijk voor de geest, dat we voor dit onderwerp geen volledigheid bereiken en zelfs niet kunnen bereiken. Het ontzagwekkend aantal geboortekaartjes dat vroeger verschenen is, en nog dagelijks verschijnt, zal haast onmogelijk in één verzameling terechtkomen. Ze berusten in een geringe verhouding in musea en in bibliotheken. Deze bijdrage geldt als een poging tot klassifikatie, en een ontwerp om artiesten en uitgevers in dit kader te bundelen. Wij zijn elke die ons met kaartjes, met inlichtingen en raad en daad wil bijstaan, uiterst dankbaar. (1)

Heidi De Bruyne en Renaat van der Linden.

(1) In de Bibliotheek van de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen, Kraanlei 65, B 9000 Gent, berusten een rijke reeks geboorteaankondigingen en talrijke album's van uitgevers inzake dit onderwerp.

De aangehaalde geboortekaartjes bevinden zich voor het grootste deel in de kollektie van Heidi De Bruyne en Renaat van der Linden.